

สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดชัยภูมิ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของ
ดอกจันทร์ เอื้อศรี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

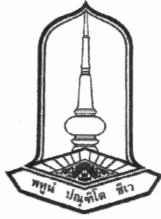

สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดชัยภูมิ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของ
ดอกจันทร์ เอื้อศรี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ตุลาคม 2556
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของนางสาวดอกจันทร์ เอื้อศรี แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

.....
(ผศ.ดร.อำนาจ ชนะวงศ์)

ประธานกรรมการ

(กรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

.....
(อาจารย์ ดร.วุฒิวิจักขณ์ พกกลาง)

กรรมการ

(อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ)

.....
(พล.อ.ต.ดร.อนันต์ ศรีอำไพ)

กรรมการ

(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

.....
(รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ์)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(รศ.เทียนศักดิ์ เมฆพรรณโอภาส)

ผู้รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 29 เดือน ต.ค. พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่ง จาก อาจารย์ ดร.วุฒิจักขณ์ พกกลาง อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์ ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ และ พลอากาศตรี ดร.อนันต์ ศรีอำไพ กรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจสอบ แก้ไข ข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่เป็นพิเศษตลอดมา ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้ศึกษาค้นคว้า ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คุณอาจารย์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตทุกท่าน ตลอดทั้งอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ให้การอบรมสั่งสอน ผู้ศึกษาค้นคว้ารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ นายนิยม เบ้าลี ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบัวบานสามัคคี นางวาสนา ตาลทอง ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 นางปภาวรินทร์ ศรีจำปา ครูโรงเรียนชัยภูมิวิทยา ที่ได้ให้ความรู้ ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำกรุณา ช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ นักวิชาการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และ คณะกรรมการศูนย์ฯ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ที่กรุณาให้ความร่วมมือ ในการทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณเพื่อนนิสิตการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 9 ที่ร่วมฟันฝ่าอุปสรรคเป็นกำลังใจ และคอยให้ความช่วยเหลือระหว่างที่ศึกษาร่วมกัน

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัว เอื้อศรี ที่คอยให้กำลังใจสนับสนุนและ ช่วยเหลือผู้ศึกษาค้นคว้าอิสระด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณบุพการี และบูรพาจารย์ ที่มีพระคุณทุกท่าน และขออานิสต์ลบล้างบาปให้ผู้มีพระคุณทุกท่าน มีความสุข ความเจริญต่อไป

ดอกจันทร์ เอื้อศรี

ชื่อเรื่อง	สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ
ผู้ศึกษาค้นคว้า	นางสาวดอกจันทร์ เอื้อศรี
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.วุฒิจักขณ์ พกกลาง
ปริญญา	กศ.ม. สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2556

บทคัดย่อ

สภาพวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงได้สร้างความกดดันให้เกิดความจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของไทยให้สามารถผลิตผู้ที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมและจริยธรรม อีกทั้งรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ ปัญหาของสังคมประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อเด็กปฐมวัย คือ ความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวในการทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก เด็กปฐมวัยจำนวนหนึ่งอาจได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมอันส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยมีความละเอียดอ่อนเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กวัยนี้ยังเล็กมากช่วยเหลือตัวเองไม่ได้หรือได้น้อย ต้องอาศัยความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจากผู้ใหญ่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้จึงได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักวิชาการศึกษาหัวหน้าศูนย์ ครูผู้ดูแลเด็ก และตัวแทนคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 224 คนแบ่งเป็นอำเภอจำนวน 16 อำเภอ จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 400 แห่ง ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การดำรงตำแหน่ง เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Checklist) 2) แบบสอบถามถึงสภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ โดยมีลักษณะตัวเลือก 5 ระดับ 3) แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้

1. โดยภาพรวมมีสภาพปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.53 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 2.96 และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนมีค่าเฉลี่ย 2.62 ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร อยู่ในระดับน้อย

2. แนวทางด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ คือผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น ควรให้ครูผู้ดูแลเด็กได้เข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดูแลเด็ก เพื่อพัฒนาองค์กรของตนเอง

3. แนวทางในการพัฒนาด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร คือควรสนับสนุนและจัดงบประมาณให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ สร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาและการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ

โดยสรุป สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม คือควรมีการแจ้งให้ฝ่ายต่างๆ รวมถึงประชาชน ผู้ปกครอง เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรม และควรจัดการประชุมชี้แจง รับทราบปัญหา สรรวจความต้องการ อย่างสม่ำเสมอ และรายงานผลการดำเนินงานให้ชุมชนรับทราบอย่างต่อเนื่อง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ 1
	ภูมิหลัง 1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า 3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า 4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า 4
	นิยามศัพท์เฉพาะ 5
	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า 5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 7
	การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7
	มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 22
	การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 41
	มาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่นมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย 44
	มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ 52
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 57
	งานวิจัยในประเทศ 57
	งานวิจัยต่างประเทศ 59
3	วิธีดำเนินการวิจัย 61
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 61
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 63
	วิธีสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 63
	การเก็บรวบรวมข้อมูล 64
	การวิเคราะห์ข้อมูล 65
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 66

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	74
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	74
สรุปผล	74
อภิปรายผล	76
ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก	82
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	83
ภาคผนวก ข ตารางการหาค่าดัชนีความสอดคล้องด้านเนื้อหา	90
ภาคผนวก ค ตารางการให้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ	94
ภาคผนวก ง คำอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	96
ภาคผนวก จ หนังสือราชการขอความอนุเคราะห์	98
ประวัติย่อของผู้ศึกษาค้นคว้า	106

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จุดมุ่งหมายและตัวชี้วัด	8
2 อำเภอละโว้งค์การบรหการส่วนต่าบลที่เป็นพื้นที่ในการศีกษา	62
3 จ่านวน ค่าร้อยละ ข้อมูลเป็องต้นของกลุ่มตัวอย่าง	68
4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเป็องเบนมาตรฐานและระดับปัญหาการจ้ดการศีกษาาระดับปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจ้หวัดชัยภูมิ โดยรวมและรายต่าัน	68
5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเป็องเบนมาตรฐานและระดับปัญหาการจ้ดการศีกษาาระดับปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจ้หวัดชัยภูมิ ต่าันบุคลากรและการบรหการจ้ดการ	69
6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเป็องเบนมาตรฐานและระดับปัญหาการจ้ดการศีกษาาระดับปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจ้หวัดชัยภูมิ ต่าันอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	70
7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเป็องเบนมาตรฐานและระดับปัญหาการจ้ดการศีกษาาระดับปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจ้หวัดชัยภูมิ ต่าันวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	71
8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเป็องเบนมาตรฐานและระดับปัญหาการจ้ดการศีกษาาระดับปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจ้หวัดชัยภูมิ ต่าันการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน	72

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	6
2 รูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	28

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงได้สร้างความกดดันให้เกิดความจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของไทยให้สามารถผลิตผู้ที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมและจริยธรรมอีกทั้งรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ จากผลงานวิจัยทางการแพทย์ (นิตยา คชภักดี และคณะ. 2545) พบว่า เด็กปฐมวัยไทยจำนวนมากถึง 1 ใน 6 มีพัฒนาการล่าช้าไม่สมวัยโดยมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นตามอายุแสดงว่าเด็กเหล่านี้ขาดโอกาสเรียนรู้และขาดการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมรวมทั้งจำนวนเด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาพิเศษมีเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงปัญหา มีการเฝ้าระวังและดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ปัญหาของสังคมประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อเด็กปฐมวัย คือ ความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวในการทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก เด็กปฐมวัยจำนวนหนึ่งอาจได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมอันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อสุขภาพอนามัยและพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย รวมทั้งการหลงไหลเข้ามาของวัฒนธรรมต่างๆ จากภายนอกส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ทำให้จำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการดำรงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมในสังคมตนเอง การพัฒนาเด็กที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตทางสังคมของเด็กซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกันไปจึงมีความสำคัญ จากกระแสความเปลี่ยนแปลงในสังคมที่ผ่านมา พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนเห็นคุณค่าของการศึกษาและตระหนักถึงสิทธิของบุตรหลานที่จะต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองและผู้คนในชุมชนจำนวนมากเริ่มมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของตน รวมทั้งตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ความเปลี่ยนแปลงทางความคิดดังกล่าวก่อให้เกิดความคาดหวังและผลักดันให้เกิดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 3-5)

เด็กอายุ 3-5 ปีเป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรักความเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิด การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยมีความละเอียดอ่อนเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กวัยนี้ยังเล็กมากช่วยเหลือตัวเองไม่ได้หรือได้น้อย ต้องอาศัยความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจากผู้ใหญ่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546 : 15) ดังนั้นจึงเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรกเพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา บนพื้นฐานความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้กิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการของสมองอย่างเต็มที่ รวมทั้งเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับที่สูงขึ้น อันจะนำไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของ

ประเทศชาติต่อไป การศึกษาปฐมวัยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละบุคคลภายใต้บริบททางวัฒนธรรม อารยธรรมและวิถีชีวิตทางสังคมซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548 : 1) การจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบันแม้จะไม่เป็นภาคบังคับ แต่รัฐบาลก็ให้การสนับสนุนส่งเสริมอย่างเต็มที่ โดยมุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา และส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการครบทุกด้าน ตลอดจนอบรมเลี้ยงดูให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับผิดชอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการถ่ายโอนจากส่วนราชการต่างๆ และที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดขึ้นเอง ดังนั้นมาตรฐานการดำเนินงานและบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงมีความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านโครงสร้าง อาคาร สถานที่ และการบริหารงาน กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้จึงได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างมีระบบ มีมาตรฐาน และมีคุณภาพตามหลักวิชาการ สำหรับมาตรฐานดังกล่าว จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วยด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2548 : 1)

จากการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาพบว่ามีปัญหาหลายประการ ดังนี้ ไม่มีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ และข้อจำกัดอื่นๆ ในด้านการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน ซึ่งไม่ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีระดับพัฒนาการที่ล่าช้า รวมถึงเขาว์ปัญญาที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กที่อยู่ในชนบท จากผลสำรวจประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยไทยหลายครั้งที่ผ่านมา สรุปได้ว่าประมาณ 1 ใน 5 ของเด็กในช่วงอายุ 3-5 ปีแรกจะมีระดับพัฒนาการที่สงสัยล่าช้าหรือค่อนข้างล่าช้า มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ และนอกจากนี้ยังพบว่าพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของเด็กไทยจะอ่อนด้อยด้านสมาธิ อดทนและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งความสามารถในด้านอารมณ์และสังคมนั้นจะมีผลต่อการเรียนรู้ในโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และความสำเร็จของชีวิตในอนาคต (มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ. 2551 : 8) และที่สำคัญการจัดจ้างครูผู้สอนที่มีวุฒิทางการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิด้านอนุบาลศึกษา ซึ่งอาจเกิดปัญหาในการจัดการศึกษาขึ้นได้ในหลายด้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้นปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่างๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุกๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และได้มาตรฐาน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2548 : 1)

ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีรูปแบบการบริหาร โดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีจำนวนประมาณ 5-7 คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนผู้ประกอบการ อย่างน้อยด้านละ 1 คน ซึ่งมีนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นประธาน และมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นเลขานุการ สำหรับงบประมาณในการบริหารจัดการนั้น ได้รับการจัดสรรจากรัฐส่วนหนึ่ง สำหรับเป็นค่าตอบแทนครูผู้ดูแลเด็ก ค่าอาหารกลางวัน ค่าอาหารเสริม (นม) ค่าวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ และอีกส่วนหนึ่งเป็นงบประมาณที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาจัดสรรจากเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง มาสนับสนุนตามศักยภาพของแต่ละท้องถิ่น จากการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ เป็นเขตพื้นที่หนึ่งที่มีการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถ่ายโอนมาจากกรมการศาสนา กรมการพัฒนาชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 400 แห่ง มีจำนวนครูผู้ดูแลเด็กจำนวน 1,012 คน โดยการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งสังกัดทั้งเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล และสังกัดกรมการศาสนา เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นประโยชน์กับประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องการให้บุตรหลานได้รับการดูแลอย่างถูกต้อง และได้พัฒนาทักษะในด้านต่างๆ ก่อนเข้ารับการศึกษาในชั้นพื้นฐานต่อไป

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาซึ่งทำงานในตำแหน่งนักวิชาการศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในส่วนการดำเนินงานและบริหารการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่ามีข้อบกพร่อง ปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างตลอดจนแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตลอดทั้งเสนอผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการวางแผนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ได้ข้อค้นพบสภาพ และปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ
2. ได้แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการกำหนดนโยบายและการวางแผนของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากร (Population) ได้แก่ นักวิชาการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และตัวแทนคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 16 อำเภอ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 400 แห่ง
  - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ นักวิชาการศึกษาหัวหน้าศูนย์ ครูผู้ดูแลเด็ก และตัวแทนคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 224 คน แบ่งเป็นอำเภอจำนวน 16 อำเภอ จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 400 แห่ง ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
  - 2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ตำแหน่งงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่
    - 2.1.1 นักวิชาการศึกษา
    - 2.1.2 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
    - 2.1.3 ครูผู้ดูแลเด็ก
    - 2.1.4 ตัวแทนคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  - 2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่
    - 2.2.1 มาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ด้าน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2548 : 3-28)
      - 2.2.1.1 ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ
      - 2.2.1.2 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
      - 2.2.1.3 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร
      - 2.2.1.4 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

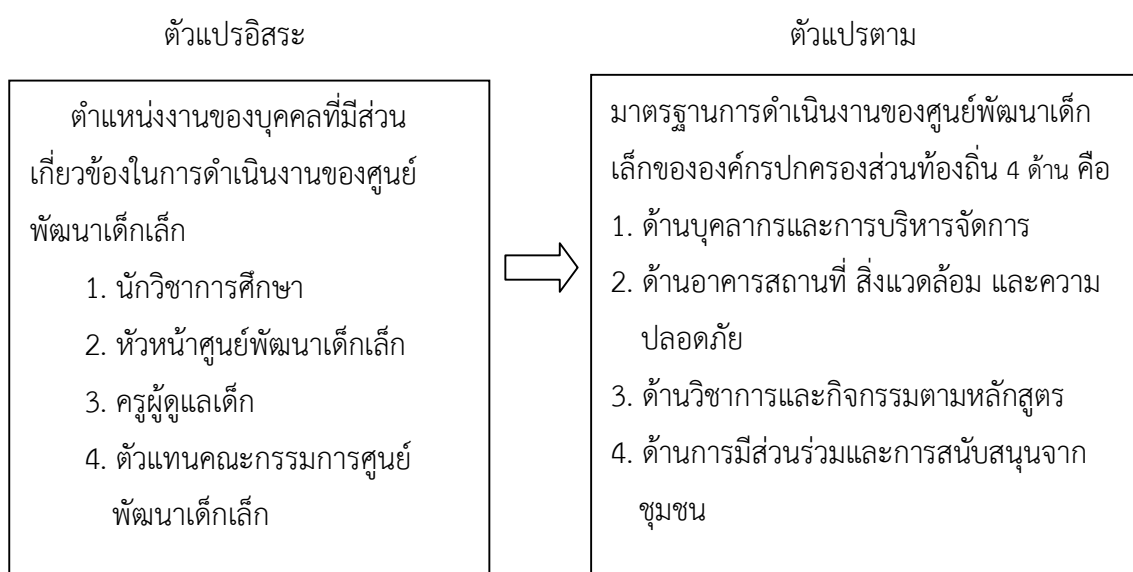
นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหา หมายถึง ความยากลำบาก ความต้านทาน หรือความท้าทาย ควบคู่กับความบกพร่อง ข้อสงสัย หรือความไม่สอดคล้องที่ปรากฏขึ้นซึ่งขัดขวางมิให้ผลลัพธ์ประสบผลสำเร็จ
2. แนวทางพัฒนา หมายถึง ทิศทางที่ควรใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้าขึ้น ตามความเห็นของนักวิชาการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือรักษาการหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และตัวแทนคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ
3. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุระหว่าง 3-5 ปี เพื่อพัฒนาศักยภาพทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ก่อนเข้าสู่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ศูนย์เด็กเล็กอยู่ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ที่ได้รับการถ่ายโอนจากกรมการพัฒนาชุมชน กรมการศาสนา และที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง รวม 400 แห่ง
5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ
6. การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสม
7. มาตรฐาน หมายถึง มาตรฐานขั้นพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ แนวทางหรือเครื่องมือในการประเมินผลการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กและเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพของศูนย์เด็กเล็กจำแนกออกเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้กรอบแนวคิด มาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน 4 ด้าน คือ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2548 : 3-28) ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ดังนั้นผู้ศึกษาค้นคว้าจึงได้นำแนวคิดมาสร้างเป็นกรอบในการศึกษา ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผู้ศึกษาได้ค้นคว้าจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. มาตรฐานการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2552) ได้วางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการศึกษาในช่วงปี 2552-2554 (3 ปี) ไว้ โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศจากหลายแหล่ง คือ

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยอาศัยมาตรา 49 เกี่ยวกับสิทธิในการได้รับการศึกษาฟรี 12 ปี การจัดที่ทั่วถึง และมีคุณภาพสำหรับประชาชนทุกหมู่เหล่า รวมทั้งมาตรา 80 ที่ให้รัฐดำเนินการตามนโยบายด้านการศึกษา โดยให้พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา โดยให้พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด
2. พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ที่บัญญัติให้ อปท. มีสิทธิจัดการศึกษาทุกระดับ เมื่อมีความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น (มาตรา 41)
3. แผนพัฒนาการศึกษา 2545-2554 ซึ่งแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554) ที่เน้นสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) โดยอาศัยคุณธรรมนำความรู้ รอบรู้เท่าทันโลก ครอบคลุมอบอุ่น สังคมสันติสุข เศรษฐกิจดี สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ และยั่งยืนภายใต้หลักธรรมาภิบาล ประชาชนมีความสมบูรณ์ทุกด้าน มีทักษะในการประกอบอาชีพ รู้จักเสริมสร้างศักยภาพตนเอง ครอบคลุมและชุมชนเข้มแข็ง เป็นสังคมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยการสร้าง ริเริ่มองค์ความรู้ใหม่ๆ ทั้งของท้องถิ่นและสากล

วิสัยทัศน์

การจัดการศึกษาทุกระดับได้มาตรฐานแบบมีส่วนร่วม ดำรงไว้เอกลักษณ์ของความเป็นไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดพันธกิจ จุดมุ่งหมาย ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ไว้เป็นแนวทางในการพัฒนาทั้งในปัจจุบันและปรับใช้ในอนาคต ดังนี้

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีการพัฒนาในการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. พัฒนาคุณธรรม นำความรู้ เต็มศักยภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
4. ปลุกฝังจิตสำนึกให้รักในเอกลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทย
5. จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
6. รณรงค์ ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง
8. ส่งเสริมให้ครอบครัวอบอุ่น และชุมชนเข้มแข็ง

จุดมุ่งหมายและตัวชี้วัด ดังตาราง 1

ตาราง 1 จุดมุ่งหมายและตัวชี้วัด

จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา (Goals)	ตัวชี้วัด (Kpls)
1. ประชาชนได้รับบริการสาธารณะด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน	1. สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับดีทุกมาตรฐาน 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีมาตรฐานด้านการบริหารงานด้านการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับดีทุกมาตรฐาน
2. ประชาชนและภาคีการพัฒนาต่าง ๆ เข้ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้ประชาชนและภาคีการพัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ตาราง 1 (ต่อ)

จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา (Goals)	ตัวชี้วัด (Kpls)
3. ประชาชนดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดหรือส่งเสริมการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. เด็ก เยาวชนและประชาชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ	1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดทำกิจกรรมส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ
5. ประชาชนมีความรู้เพียงพอสำหรับใช้ในการประกอบอาชีพ	1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พัฒนาความรู้ของประชาชนเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ
6. เด็ก เยาวชน และประชาชนรักในเอกลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทย	1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกในเอกลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทยให้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชน
7. สังคมท้องถิ่นเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้	1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้
8. เด็ก เยาวชน และประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดกิจกรรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เด็ก เยาวชน และประชาชน
9. เด็ก เยาวชน และประชาชนมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ	1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนมีสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตที่ดี
10. ครอบครัวมีความอบอุ่น	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดกิจกรรมส่งเสริมสายใยรักครอบครัว
11. ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ 1 พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน

แนวทางทางการพัฒนา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. ระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก และพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ
2. พัฒนาเด็กเล็กด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม สติปัญญาอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน

การศึกษาระดับปฐมวัย

1. ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในรูปแบบที่หลากหลายอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน
2. ส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยให้ได้มาตรฐาน
3. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน
4. พัฒนาแหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมระดับปฐมวัยอย่างหลากหลาย
5. พัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัยโดยมุ่งเน้นให้เด็กมีความพร้อมและมีพัฒนาการครบทุกด้าน
6. พัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยให้เป็นบุคคลที่มีเหตุผลมีความรู้
7. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในรูปแบบที่หลากหลาย

การศึกษาภาคบังคับ

1. ส่งเสริมพัฒนาการจัดการศึกษาภาคบังคับในรูปแบบที่หลากหลายอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน
2. ส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาภาคบังคับให้ได้มาตรฐาน
3. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน
4. พัฒนาแหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหลากหลาย
5. พัฒนาการศึกษาภาคบังคับโดยเน้นให้เด็กมีความพร้อมและมีพัฒนาการครบทุกด้าน
6. พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีเหตุผลมีความรู้ มีคุณธรรมและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตามศักยภาพ
7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเอกลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทย
8. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

9. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

10. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภาคบังคับ

ในรูปแบบที่หลากหลาย

การศึกษาช่วงชั้นที่ 4 และอาชีวศึกษา

1. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน

และสังคม

2. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีเอกลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทย

3. ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาช่วงชั้นที่ 4 และอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและ

ได้มาตรฐาน

4. ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีพัฒนาตนเอง

อย่างต่อเนื่อง

5. ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้วิถีชีวิตจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. ส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีการพัฒนาในการจัด

การศึกษา

แนวทางพัฒนา

1. เปิดโอกาสและส่งเสริมให้ประชาชนและภาคีการพัฒนาต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม

ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา

2. ส่งเสริมให้ประชาชนและภาคีการพัฒนาต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด

การศึกษาทุกรูปแบบและทุกระดับ

3. เปิดโอกาสและส่งเสริมให้ประชาชนและภาคีการพัฒนาต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม

ในการประเมินผลการจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจการศึกษาตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางการพัฒนา

1. สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชน

2. จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ประชาชนมีการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาและส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนมีคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์

แนวทางการพัฒนา

1. สร้างเครือข่ายการพัฒนา ร่วมกับหน่วยงานราชการและภาคีต่างๆ ในท้องถิ่นในการพัฒนาและส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
2. จัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก เยาวชน และประชาชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาความรู้ของประชาชนให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ

แนวทางการพัฒนา

1. ให้ความรู้ในการประกอบอาชีพตามความต้องการของประชาชน
2. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการและภาคีการพัฒนาต่างๆ ในการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกฝังจิตสำนึกในเอกลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทย

แนวทางการพัฒนา

1. จัดกิจกรรมรณรงค์ให้เด็ก เยาวชน และประชาชนเห็นคุณค่าของเอกลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 7 จัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างสรรค์ให้ท้องถิ่นเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

แนวทางการพัฒนา

1. สร้างแหล่งเรียนรู้ตามความต้องการของประชาชน
2. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการและภาคีพัฒนาต่างๆ ในการจัดแหล่งเรียนรู้ให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชน
3. จัดกิจกรรมรณรงค์ให้เด็ก เยาวชน และประชาชนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 8 สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนา

1. จัดกิจกรรมรณรงค์ให้เด็ก เยาวชน และประชาชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมมือกับหน่วยงานราชการและภาคีการพัฒนาต่างๆ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 9 ส่งเสริมการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็ก เยาวชน และประชาชน

แนวทางการพัฒนา

1. จัดหาและพัฒนาสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการให้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชน
2. จัดกิจกรรมรณรงค์ให้เด็ก เยาวชน และประชาชนเห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย
3. จัดกิจกรรมรณรงค์ให้เด็ก เยาวชนและประชาชนห่างจากยาเสพติดโรคเอดส์ ภัยมูขุมและโรคติดต่อที่ร้ายแรง

4. บำบัด ฟื้นฟูและให้ความช่วยเหลือผู้ที่ติดยาเสพติด โรคเอดส์ ติดยาสูบ และโรคติดต่อที่ร้ายแรง

5. จัดกิจกรรมนันทนาการให้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชนได้มีสุขภาพจิตที่ดี ยุทธศาสตร์ที่ 10 ส่งเสริมความอบอุ่นของครอบครัว

แนวทางการพัฒนา

จัดกิจกรรมเพื่อสร้างสายใยรักในครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ 11 เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

แนวทางการพัฒนา

1. ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. เปิดโอกาสและรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เป้าหมายและยุทธศาสตร์การศึกษาท้องถิ่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ได้จัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับเป้าหมายและ ยุทธศาสตร์การศึกษาท้องถิ่น โดยระดมข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน เช่น ศาสตราจารย์ นพ.เกษม วัฒนชัย (องคมนตรี) รองศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ สามเศศ ดร.ทองอยู่ แก้วไพโรษะ และ รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย ผลการสัมมนาเกี่ยวกับเป้าหมาย และยุทธศาสตร์พอสรุปได้ ดังนี้

เป้าหมาย

การจัดการศึกษาต้องเป็นยุทธศาสตร์ถาวรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะ ให้ประโยชน์เหลือคณานับ เป็นการลงทุนระยะยาวแต่ผลตอบแทนมากที่สุด และเป็นกลไกที่ทำให้เกิด การพัฒนาทั้งในระดับประชาชน ครอบครัว และชุมชน โดยประโยชน์ของการศึกษาต่อประชาชน อย่างน้อยมี 5 ประการ คือ

1. สนับสนุนให้ประชาชนมีสัมมาอาชีพ ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนมั่นคง ช่วยแก้หรือขจัดความยากจน

2. ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีและประชาธิปไตยในชุมชน เพราะการศึกษา ให้อุดมการณ์ประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนสำนึกในสิทธิและหน้าที่ จึงเสริมพลังภราดรภาพบนฐาน ของเสรีภาพและความเสมอภาค ตามหลักการประชาธิปไตย

3. ส่งเสริมสุขภาพและสร้างสุขภาวะในชุมชน การศึกษาจะให้พื้นฐานของการ ดูแลสุขภาพ ทำให้ประชาชนดูแลสุขภาพของตนและครอบครัวได้ดีขึ้น เป็นการสร้างสุขภาวะในชุมชน คือ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาโรคอย่างถูกวิธี และฟื้นฟูร่างกายและจิตใจให้กลับเป็นปกติ

4. ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในครอบครัวและนิเวศวิทยาในชุมชน การศึกษาสอนให้ประชาชนรู้จักส่งเสริมสภาพแวดล้อมในครอบครัว ส่งเสริมระบบนิเวศวิทยาในชุมชน ร่วมมือพิทักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน และอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ผ่านกระบวนการเรียนรู้

5. ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมทั้งสำหรับสมาชิก ครอบครัว และชุมชน การศึกษาให้สติในการจัดการกับอบายมุขทั้งปวง พัฒนาสติปัญญาให้มั่นคง

ยุทธศาสตร์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิ์จัดการศึกษาได้ทุกระดับ/ประเภท ตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น รวมถึงระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษได้โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แต่ปัจจุบันยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาไม่มากนัก การจัดการศึกษาเพื่อชุมชนควรพัฒนา พัฒนาทั้งวงจรในทุกระดับ คือ

1. พัฒนาเด็กตั้งแต่ในครรภ์ ต้องส่งเสริมสุขภาพอนามัยของหญิงวัยเจริญพันธุ์ ให้พร้อมที่จะให้ลูกในครรภ์มีการพัฒนาของสมองเต็มที่

2. การคลอดและการเลี้ยงดูใน 3 ขวบแรก สำคัญมากต่อพัฒนาการของเด็ก การศึกษาที่จะเข้ามาพัฒนา

3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีคุณภาพ ต้องพัฒนาความพร้อมแก่เด็กเล็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย ให้เด็กได้อาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ เพื่อให้สมองพัฒนาได้เต็มที่

4. การศึกษาปฐมวัย ต้องพัฒนาเด็ก 4-6 ขวบ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์เพราะเด็กจะเรียนรู้และประทับใจไว้ในสมองตั้งแต่วัยต้นๆ

5. การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างพลเมืองดี เก่ง ดี มีสุข ให้กับประเทศชาติ โดยกำหนดไว้ในหลักสูตรและจัดการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐาน นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีพ

6. ระดับอุดมศึกษา วัตถุประสงค์เพื่อผลิตนักวิชาการ นักวิชาชีพชั้นสูง ที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม

หัวใจในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การสร้างความเชื่อมั่นกับประชาชน ซึ่งสิ่งที่จะสร้างความเชื่อมั่นได้ดีที่สุดคือคุณภาพการศึกษา และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษามากที่สุด คือสิ่งที่เกิดในห้องเรียน ไม่ใช่งบประมาณ จึงต้องเน้นที่ครูดี ซึ่งมีคุณสมบัติคือ

1. รักเด็ก
2. รู้วิชาที่สอนเป็นอย่างดี
3. ทาวิธีสอนเพื่อให้เด็กทุกคนเรียนรู้มากที่สุด
4. มีอุดมการณ์ที่เป็นครู

5. มีคุณธรรม สำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดี คือ
  - 5.1 มีเจตนาดีว่าการศึกษาคือการลงทุนที่คุ้มค่าและให้ผลยั่งยืนที่สุด
  - 5.2 ถือหลักธรรมาภิบาลในการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ประสิทธิผล

5.3 ต้องมีความรับผิดชอบ และความรับผิดชอบ

ยุทธศาสตร์และมาตรการในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก เป็นการกำหนดทิศทางและแนวทางในการสร้างสังคมไทยในอนาคตให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นสังคมที่บุคคลในชาติสามารถปรับตัวให้ทันกับความรู้ของโลกที่เป็นสากลอันเนื่องมาจากแรงขับของข้อมูล ข่าวสาร สังคมไทย จะต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนในชาติให้รักการเรียนรู้ รู้วิธีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น และปรับเปลี่ยนค่านิยมในการเรียนรู้ให้ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ โดยการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในรูปแบบต่างๆ เพื่อเสริมทักษะชีวิตให้กับเด็ก ทำให้เด็กคิดเป็นคิดอย่างมีเหตุมีผลและคิดอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องนำแนวทางดังกล่าวสู่ความยั่งยืนโดยจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ตำบลเพื่อเป็นศูนย์รวมความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และสถานที่จัดกิจกรรม เพื่อการพัฒนาเด็กในชุมชน ก้าวต่อไปของยุทธศาสตร์และมาตรการในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในระดับท้องถิ่น คือ การผลักดันไปสู่การเป็นตำบลนำอยู่สำหรับเด็กและเยาวชน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดทำยุทธศาสตร์และมาตรการ ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในระดับท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

1. อปท. มีทิศทางในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ของเด็กในระดับท้องถิ่นและสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน
2. อปท. เกิดการเรียนรู้ ตระหนักถึงความสำคัญและ ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อความยั่งยืนของโครงการ

เด็ก

1. เด็กในท้องถิ่นได้รับโอกาสในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นจึงมีพัฒนาครบทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม
2. เด็กมีพัฒนาการสมวัยเกิดทักษะชีวิตสามารถ ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง จึงมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
3. เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย
4. เด็กมีพื้นที่แสดงออกอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับท้องถิ่น

ชุมชน

1. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กและสนับสนุนให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจเพศและวัยของเด็ก เป็นการสร้างและเสริมทักษะชีวิตให้กับเด็ก

2. ชุมชนมีความเข้มแข็ง ไม่ทอดทิ้งกัน เกิดความสมานฉันท์ ปัญหาในชุมชนลดน้อยลง และนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

บทสรุป

การจัดทำยุทธศาสตร์และมาตรการในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในระดับท้องถิ่น เป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนอย่างมาก ในการให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อให้สามารถนำยุทธศาสตร์และมาตรการดังกล่าวสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้รับยุทธศาสตร์และมาตรการไป ดำเนินการยุทธศาสตร์และมาตรการในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กจะเป็นตัวกำหนดทิศทาง และแนวทางแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการด้านการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม อันส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเสริมทักษะให้กับเด็กได้รู้จักคิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผลเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และสังคมประเทศไทยและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การจัดทำยุทธศาสตร์และมาตรการในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในระดับท้องถิ่น

1. หลักการและเหตุผล

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า การจัดการศึกษาของประเทศให้ยึดหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

1.1 เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

1.2 ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.3 การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้

เนื่องจากสังคมโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สาเหตุเพราะความก้าวหน้าและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การสื่อสารเชื่อมโยงถึงกันทั่วโลกเป็นไปอย่างรวดเร็ว และไร้ขอบเขต ปริมาณข้อมูลข่าวสารที่หมุนเวียนอยู่ในระบบสังคมโลกและสังคมของประเทศมีจำนวนมหาศาลในแต่ละวัน และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีกระบวนการอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อใดเราหยุดบริโภคข้อมูลข่าวสารหมายถึง การหยุดอยู่กับที่ คือ หยุดยั้งการเรียนรู้กระบวนการ ความก้าวหน้าทั้งสิ้น ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง ทุกด้านจากสังคมโลก ทั้งในด้านการศึกษา การค้า การลงทุน การเมือง การปกครอง การบันเทิง ฯลฯ ประเทศไทยจะต้องปรับตัวเข้าสู่ความเป็นสากลมากขึ้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นการเรียนรู้ ที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยในอนาคตเป็นอย่างยิ่ง เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ มีทักษะ และมีประสบการณ์ เพื่อดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในสังคม ข้อมูลข่าวสารและกระแสการเปลี่ยนแปลง ได้อย่างเหมาะสมถูกต้องทุกช่วงอายุของชีวิตตั้งแต่ “เกิดจนตาย”

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการสร้างสังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จำเป็นจะต้องมีแผนปฏิบัติการเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายหรือทิศทางในการดำเนินงาน ดังนั้น สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยซึ่งมีพันธกิจ/ภารกิจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชาติ กล่าวคือ สท. มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิเด็ก โดยการกำหนดมาตรการ กลไก ส่งเสริมสนับสนุนภาครัฐและเอกชนในการดำเนินการตามนโยบายและมาตรการที่กำหนดเพื่อให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ในขณะที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จึงได้ร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์และมาตรการในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในระดับท้องถิ่น เพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน จากสังคมโลกได้อย่างเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในระดับท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำไปปรับใช้ในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาเด็กของแต่ละพื้นที่ตามความเหมาะสม

2.2 เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถวางแผนและจัดกิจกรรมส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของเด็ก รวมทั้งกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้อย่างเหมาะสม

2.3 เพื่อให้เกิดกระบวนการการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กในการพัฒนาคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิเด็กอย่างเป็นรูปธรรมและเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม

ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาของ อปท.

ความเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มากจะเห็นได้จากกฎหมายหลักที่กำหนดเกี่ยวกับ อปท. ซึ่งได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดรายละเอียดของ อปท. ไว้หนึ่งหมวดและมีหลายมาตรา

2. พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2553 ได้กำหนดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาไว้ในหมวด 5 ส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นการออกแบบการบริหารการศึกษาของ อปท. ไว้

3. พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้เทศบาล อบจ. และ อบต. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสอน การให้บริการประชาชน รวมทั้งการจัดการศึกษามากให้ อปท. รับผิดชอบ

4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติเกือบทุกฉบับได้กำหนด แผนพัฒนา อปท.ไว้

5. แผนพัฒนาการศึกษาโดยเฉพาะแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 10 (2550-2554) ได้กำหนดกลยุทธ์ แผนพัฒนาการจัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรต่างๆ ร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและหน่วยงานอื่นค้นหาและให้การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนด้อยโอกาสพิการ ให้ได้รับการศึกษาทั่วถึงและทัดเทียมกัน

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้กำหนดกรอบการประเมินการบริหาร จัดการหน่วยงานต่างๆ ทุกกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีกรอบการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านการ ประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณภาพและด้านการพัฒนาองค์กร ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในฐานะเป็นองค์กรส่วนท้องถิ่นจะมีความได้เปรียบหลายอย่าง ได้แก่ (วราภรณ์ สามโกเศศ. 2551)

1. มีทรัพยากรเพียงพอที่จะสนับสนุนการศึกษาในท้องถิ่น
2. สามารถสนับสนุนการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีโรงเรียนในความดูแลไม่มากนัก จึงสามารถทุ่มเทการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้เต็มที่
3. สามารถจัดหลักสูตรสะท้อนความต้องการของท้องถิ่นได้ศึกษา ด้วยความใกล้ชิด ระยะเวลาและความรู้สึกรักของผู้บริหารท้องถิ่นต่อประชาชนในพื้นที่
4. สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีขนาดเล็ก
5. เห็นผลการดำเนินงานได้รวดเร็วและชัดเจน

ประสิทธิภาพการบริหารการศึกษา

ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการศึกษาเป็นเป้าหมายที่พึงประสงค์ การที่ อปท. จะบริหารและจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง องค์ประกอบที่สำคัญมีดังนี้

1. ความเป็นองค์กรส่วนท้องถิ่น
2. ความเป็นมืออาชีพของบุคลากร
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารทุกระดับ
4. การบริหารจัดการการศึกษาตามที่ออกแบบไว้
5. การยึดใช้ธรรมาภิบาลในการบริหาร
6. การสร้างและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
7. การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
8. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
9. การดำเนินตามแผน นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่กฎหมายและแผนพัฒนาต่างๆ

กำหนดไว้

10. การมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาของทุกคน ทุกฝ่าย (ซึ่งจะได้นำมาเสนอในบทต่อๆ ไป)

อย่างไรก็ดี ธีระ รุญเจริญ (2554 : 5-6) ได้เสนอหลักจัดการศึกษาบางประการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จไว้ดังนี้

1. การใช้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในคุณภาพการศึกษา
2. การพึ่งตนเอง เพื่อตนเอง และโดยตนเอง
3. การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การมีนโยบายและแผนที่ดี
5. การระดมการมีส่วนร่วมของทุกคน ทุกฝ่าย ทุกองค์กร ทั้งโดยทางตรงและ

โดยอ้อม ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบและการเป็นเจ้าของ

6. การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารอย่างจริงจังและจริงใจ

ผลการจัดการศึกษาของ อปท.

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่หลักอย่างหนึ่งคือ การจัดและการส่งเสริมการจัดการศึกษาซึ่งจัดในรูปแบบลักษณะต่างๆ เช่น เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นศูนย์ฝึกวิชาชีพ ฯลฯ ซึ่งเดิมอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) แต่ปัจจุบันได้ขยายกว้างไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะอื่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลักษณะพิเศษ คือ กทม.และเมืองพัทยา

ผลการจัดการศึกษาที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยที่จัดการศึกษาได้ผลดี เช่น การประเมินการจัดการศึกษาดีเด่น ในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548) ได้ดำเนินการคัดเลือกดีเด่นด้านการศึกษามาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สภาพและปัญหาการจัดการศึกษา

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2554 : 16-17) ได้สรุปสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของ อปท. ไว้ 6 ประการคือ

1. สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีมาตรฐานด้านปัจจัยอยู่ในระดับดีถึงดีมาก ในขณะที่มาตรฐานผู้เรียนยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับปัจจัยที่ใช้ในการจัดการศึกษา สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเร่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับมาตรฐานด้านผู้เรียนให้เพิ่มสูงขึ้น

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งยังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาโดยตรง ซึ่งจะเห็นได้จากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งจัดตั้งหรือรับโอนโรงเรียนต่างๆ ที่ยังไม่มียกส่วนการศึกษา ขาดระบบการบริหารจัดการศึกษาที่ดีทำให้มาตรฐานการบริหารงานด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นค่อนข้างต่ำ

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคีการพัฒนาต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ด้านการประกอบอาชีพให้แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนเป็นแรงงานไร้ฝีมือ ได้รับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนต่ำ

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังจิตสำนึกในเอกลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทยให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชน ทำให้เด็ก เยาวชน และประชาชนเลียนแบบวัฒนธรรมและค่านิยมตะวันตก

6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่ทราบบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาตามอำนาจหน้าที่ของตนเอง ทำให้ท้องถิ่นขาดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่สามารถเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ได้

อนึ่ง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 9) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศึกษาของ อปท. ศึกษาความสำเร็จและเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาเฉพาะการจัดการศึกษาในระบบ ปรากฏผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. การบริหารด้านวิชาการ มีการจัดทำแผนและแนวทางปฏิบัติสนับสนุนด้านวิชาการ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวนโยบายในการวางแผนและส่งเสริมสนับสนุนด้านหลักสูตร การจัดฝึกอบรมครูและผู้บริหาร สนับสนุนงบประมาณ การพัฒนาการเรียนการสอน สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ตลอดจนทั้งการนิเทศการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้

2. การบริหารงบประมาณ เทศบาลจัดสรรเงินสนับสนุนโรงเรียน มากกว่าร้อยละ 10 ของรายได้ มีทั้งจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนเป็นรายก้อนและเป็นรายการ มีการจัดให้มีการระดมทรัพยากรและควบคุมการใช้

3. การบริหารงานบุคคล ได้มีการวางแผนอัตรากำลัง ซึ่งประมาณร้อยละ 75 มีอัตรากำลังเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 58 เทศบาลและโรงเรียนร่วมกันสรรหาบุคลากร และที่เหลือเป็นการสรรหาโดยเทศบาลมีการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ

4. การบริหารทั่วไป มีพอสมควร การกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายและจัดทำแผนปฏิบัติ ติดตามและประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียน คณะเทศมนตรี ครู ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการวางแผน

5. กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข องค์กรชุมชนและหน่วยงานการศึกษาในท้องถิ่นได้ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

ปัญหาการบริหารจัดการ

1. ด้านวิชาการ ไม่ค่อยมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ไม่ค่อยได้นำผลการนิเทศไปใช้และการนิเทศไม่ค่อยสม่ำเสมอ

2. ด้านงบประมาณ มีปัญหาปานกลางเกี่ยวกับพัสดุ ครุภัณฑ์ไม่เพียงพอ ไม่มีปัญหาในด้านบริหารจัดการงบประมาณ

3. ด้านบริหารงานบุคคล มีปัญหาปานกลาง คือ การขาดขวัญกำลังใจ มอบหมายงานไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ

4. ด้านการบริหารทั่วไป มีปัญหาปานกลาง คือ ระบบข้อมูลสารสนเทศ ขาดความต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

ปัจจัยความสำเร็จ ทั้งปัจจัยภายในเทศบาล สถานศึกษาและภายนอกมีดังนี้

1. การตรวจสอบจากเทศบาลและประชาชน
2. ผู้บริหารเข้มแข็ง
3. การให้ความสำคัญกับการศึกษาของผู้บริหารเทศบาล
4. การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของคณะผู้บริหารเทศบาล
5. การได้รับงบประมาณสนับสนุนแบบเงินอุดหนุนเป็นรายก้อน
6. ความสามารถบูรณาการการจัดการเรียนการสอนให้เข้าไปในวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

ของชุมชน

7. ความคล่องตัวในการบริหารบุคคล

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

1. บุคลากรของสำนัก/กองไม่เพียงพอ
2. ความไม่ชัดเจนในความก้าวหน้าทางวิชาชีพของบุคลากรสำนัก/กอง
3. การนิเทศติดตามประเมินผลการศึกษาไม่เต็มที่
4. การขาดความคล่องตัวในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา
5. พื้นฐานและภูมิหลังของนักเรียน มีความหลากหลายสูง

แนวนโยบายการจัดการศึกษา (2545-2559)

สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2552 : 5-7) (ปัจจุบัน คือกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น)

ได้กำหนดแนวนโยบายการจกการศึกษาใน อปท. เป็นระยะยาว 15 ปี (2545-2559) ไว้ดังนี้

1. สร้างความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในระบบ

นอกระบบและตามอัธยาศัย

2. จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ
3. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานและจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ

ทุกประเภท

4. จัดระบบบริหารและการจัดการทางการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการจัด

การศึกษาของชาติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5. วางแผนงานบุคคล สรรหาและประเมินผลการปฏิบัติงาน พัฒนาครูคณาจารย์

และบุคลากรการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อมีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูง โดยมีสิทธิประโยชน์ สวัสดิการ ค่าตอบแทนเพียงพอและเหมาะสมกับคุณภาพ และมาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง

6. ให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียดสาระหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรท้องถิ่น ที่เน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ การศึกษา

7. จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย และสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ต่อเนื่องตลอดชีวิต และส่งเสริมให้ครูสามารถวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนการสอน

8. ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้านงบประมาณการเงิน ทรัพยากรในประเทศจากรัฐ บุคคล องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ สถาบันทางสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา จัดสรร งบประมาณให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

9. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน เอกสารวิชาการ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น

มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแนวทาง ให้ถือปฏิบัติดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสม จำแนกออกเป็นมาตรฐาน การดำเนินงาน 4 ด้านประกอบด้วย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2548 : 3-28)

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำมาตรฐาน การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็ก ได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสมซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการ ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป สำหรับมาตรฐานดังกล่าวได้รวบรวมและจัดทำขึ้นจำแนกออกเป็น มาตรฐานการดำเนินงาน 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ เป็นการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงาน สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ เช่น คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก เป็นต้น

2. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย เป็นการกำหนดมาตรฐาน สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและ ความปลอดภัย ดังนี้ 1) ด้านอาคารสถานที่ เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับพื้นที่ของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กที่ตั้ง จำนวนชั้นของอาคารทางเข้า-ออก และประตูหน้าต่าง ตลอดจนพื้นที่ใช้สอยอื่นๆ เป็นต้น 2) สิ่งแวดล้อม เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก

ตัวอาคาร เช่น แสงสว่างเสียง การถ่ายเทอากาศ สภาพพื้นที่ภายในอาคาร รั้ว สภาพแวดล้อมและมลภาวะ เป็นต้น 3) ด้านความปลอดภัย เป็นการกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น การกำหนดมาตรการป้องกันความปลอดภัย และมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น

3. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ 12 ประการ คุณลักษณะตามวัย (ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา) การจัดประสบการณ์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็ก เป็นต้น

4. ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน เช่น การประชุมชี้แจงให้ราษฎรในชุมชนทราบถึงประโยชน์และความจำเป็นของการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การจัดให้มีกองทุนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานตลอดจนการติดตาม และประเมินผลรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมจากชุมชน หรือประชาคมในท้องถิ่น เป็นต้น

1. มาตรฐานด้านบุคลากร และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย ผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนบุคลากรซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อาทิ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด เป็นต้น โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องมีคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานให้การศึกษาและพัฒนาการสำหรับเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ด้วยความเหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น ดังนี้

1.1 ด้านคุณสมบัติ

1.1.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดเทศบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากองการศึกษา ควรมีคุณสมบัติสำคัญ ดังนี้ 1) มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานด้านการให้การศึกษาและพัฒนาการเด็กเล็ก 2) มีนโยบายแผนและงบประมาณเพื่อการดำเนินงานที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ

1.1.2 บุคลากรซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด ควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

1.1.2.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีสถานภาพเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรฐานทั่วไปหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานจ้างที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นพ.ศ. 2542 และมีคุณสมบัติดังนี้ 1) วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาขึ้นไปสาขาวิชาเอกอนุบาล

หรือปริญญาตรีอื่นที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นรับรองและมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี 2) มีคุณสมบัติทั่วไป และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามมาตรฐานทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด 3) มีความรู้เรื่องโภชนาการ และอาหารเป็นอย่างดี 4) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี 5) ไม่มีประวัติการกระทำผิดต่อเด็ก หรือละเมิดสิทธิเด็ก 6) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท 7) แพทย์ให้การรับรองว่ามีสุขภาพจิตดี สุขภาพแข็งแรงไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ และไม่เป็นผู้ติดสารเสพติด

1.1.2.2 ผู้ดูแลเด็ก มีวุฒิการศึกษาตามที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนดมีสถานภาพเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรฐานทั่วไป หรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพนักงานจ้าง ที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และควรมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) มีคุณสมบัติทั่วไป และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามมาตรฐานทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด 2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี 3) ไม่มีประวัติการกระทำผิดต่อเด็ก หรือละเมิดสิทธิเด็ก 4) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท 5) แพทย์ให้การรับรองว่ามีสุขภาพจิตดี สุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ และไม่เป็นผู้ติดสารเสพติด 6) มีระดับวุฒิภาวะและบุคลิกลักษณะเหมาะสม ทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม มีความตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความรัก ความอ่อนโยน เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลเด็กเล็กอย่างเหมาะสม 7) เป็นบุคคลที่มีความรักเด็ก มีอุปนิสัยสุ่มเยือกเย็น และมีความขยันอดทน 8) มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

1.1.2.3 ผู้ประกอบการอาหารมีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้ มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ดูแลเด็ก ยกเว้น วุฒิการศึกษา ควรจบการศึกษาไม่น้อยกว่าภาคบังคับ และควรเป็นผู้มีความรู้เรื่องโภชนาการ และอาหารเป็นอย่างดี

1.1.2.4 ผู้ทำความสะอาดมีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และควรมีคุณสมบัติที่สำคัญดังนี้ มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ดูแลเด็กยกเว้นวุฒิการศึกษา ควรจะจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าภาคบังคับ

1.2 ด้านบทบาทหน้าที่

1.2.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1) สำรวจความต้องการของชุมชน ในการจัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) กำหนดโครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคล สถานที่ และฐานะการคลัง

ของแต่ละท้องถิ่น 3) จัดทำแผนงานโครงการ และงบประมาณในการจัดตั้ง และสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งจัดทำสถิติขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น 4) จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5) จัดทำระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6) กำหนดแผนปฏิบัติการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกด้านอย่างต่อเนื่อง 7) ควบคุม กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ

1.2.2 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากร และการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนงานที่วางไว้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และด้วยความเรียบร้อย เกิดประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด

1.2.3 ผู้ดูแลเด็ก ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ 1) ปฏิบัติหน้าที่ตามกิจวัตรของเด็ก เพื่อให้เด็กมีความเจริญเติบโตมีการพัฒนาการทุกด้านตามวัย 2) ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในลักษณะบูรณาการเชิงสร้างสรรค์กล่าว คือให้เด็กได้พัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และจริยธรรมไปพร้อมๆ กัน โดยให้โอกาสเด็กเรียนรู้จากสิ่งของและผู้คนที่อยู่รอบข้าง ซึ่งเด็กจะเรียนรู้โดยประสาทสัมผัสทั้งห้า การเคลื่อนไหว การเล่น และการลงมือกระทำ ดังนั้น ผู้ดูแลเด็กจะต้องส่งเสริมให้โอกาสเด็กได้พัฒนาอย่างเต็มที่รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยคำพูด และกริยาท่าทางที่นุ่มนวล อ่อนโยน แสดงความรักความอบอุ่นต่อเด็ก 3) สังเกต และบันทึกความเจริญเติบโต พฤติกรรม พัฒนาการต่างๆ ของเด็ก เพื่อจะให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทั้งปกติ และผิดปกติที่เกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งจะนำไปสู่การค้นหาสาเหตุ และวิธีการแก้ไขได้ทันที่ 4) จัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมในการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคารให้สะอาด มีความปลอดภัย และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก 5) ประสานสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัว เพื่อทราบถึงพฤติกรรม พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง 6) มีการพัฒนาตนเองในทางวิชาการ และอาชีพ ใฝ่หาความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การพัฒนาด้านความรู้ทางวิชาการ และทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาหาความรู้ การเข้ารับการอบรมเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ การติดตามความเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ และเทคโนโลยีโดยอาศัยสื่อที่หลากหลาย รวมทั้งการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีคุณภาพ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกและการจัดตั้งชมรมเครือข่ายสำหรับผู้ดูแลเด็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ผู้ดูแลเด็ก การพัฒนาด้านบุคลิกภาพ เช่น การพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และจริยธรรม โดยเน้นการพัฒนาตนเอง การรู้จักตนเอง และผู้อื่น การสื่อสาร และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง 7) รู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูลความรู้ และเครือข่ายการปฏิบัติงานเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และแหล่งข้อมูลต่างๆ ในชุมชน ดังนี้ 1) หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงมหาดไทย (กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) กระทรวง

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) กระทรวงแรงงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน) กระทรวง ศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวมหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยราชภัฏ) กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย กรมสุขภาพจิต) กระทรวงวัฒนธรรม (กรมการศาสนา) กระทรวงกลาโหม (กองทัพเรือ) เป็นต้น 2) องค์กรเอกชน สมาคม และมูลนิธิต่าง ๆ เช่น สมาคม วาย ดับเบิลยู ซี เอ มูลนิธิเด็กก่อนในสลัมในพระอุปถัมภ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก มูลนิธิช่วยเหลือเด็กยากจน ซี ซี เอฟ ในประเทศไทยสภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (สอจด.) องค์กรยูนิเซฟ เซฟเดอะчилเดรน ยู เอส เอ สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์ สหทัยมูลนิธิ มูลนิธิดวงประทีป เป็นต้น 3) แหล่งข้อมูลความรู้ในชุมชน เช่น สถานีอนามัย โรงพยาบาล สถานรับเลี้ยงเด็กในนิคมต่างๆ สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน) องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่างๆ โรงเรียนประถมศึกษาในชุมชน ศูนย์สื่อประจำหมู่บ้านของสำนักงาน คณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์สงเคราะห์เด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนในชุมชน (กรุงเทพมหานคร) ข้าราชการครู หรือข้าราชการอื่นๆ ซึ่งเป็นผู้ทรงความรู้ หรือที่เกษียณอายุแล้ว เป็นต้น 4) ผู้ประกอบอาหาร ควรมีบทบาทหน้าที่ในการประกอบอาหารให้ถูกสุขลักษณะถูกอนามัยและโภชนาการ สำหรับเด็กปฐมวัย รวมทั้งการแต่งกายสะอาดเรียบร้อยการจัดสถานที่เตรียมและปรุงอาหารจัดเครื่องสุขภัณฑ์เครื่องครัวสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีการจัดการขยะถูกสุขลักษณะ 5) ผู้ทำความสะอาด ควรมีบทบาทหน้าที่ในการทำความสะอาด ดูแลรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งภายใน และภายนอกอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.3 ด้านรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งได้แก่บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้แต่งตั้งโดยกำหนดจำนวนตามความเหมาะสม โดยจะต้องประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนกลุ่มองค์กรประชาคม ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนผู้ดูแลเด็ก อย่างละไม่น้อยกว่า 1 คน โดยมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการโดยตำแหน่ง

1.3.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบริหารจัดการโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์

มีนายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ที่นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายเป็นประธาน ยกเว้นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ภายในวัด/มัสยิดที่รับถ่ายโอนจากกรมการศาสนาให้เจ้าอาวาสโต๊ะอิหม่ามหรือผู้ที่เจ้าอาวาสโต๊ะอิหม่ามมอบหมายเป็นประธาน

1.3.3 การบริหารงบประมาณและการบริหารงานบุคคล เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยและมาตรฐานทั่วไปหรือหลักเกณฑ์

ที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

1.3.4 ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ประเมินผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด ในด้านความรู้ ความสามารถ ให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดและเสนอผลการประเมินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบการพิจารณาต่อสัญญาจ้าง

1.4 ด้านการบริหารจัดการ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาด้วยและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาก็ได้บัญญัติไว้ให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ ตามความพร้อมความเหมาะสม และความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่นนั้นๆ ประกอบกับแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้การศึกษาปฐมวัยหรือก่อนประถมศึกษา เป็นหน้าที่ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนผู้ปกครองได้รับบริการเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพจึงควรกำหนดแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.4.1 นโยบาย จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 3-5 ปี) ด้วยความร่วมมือของชุมชนเพื่อกระจายโอกาสการเตรียมความพร้อม และพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย และเต็มศักยภาพ ตลอดจนเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองและเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

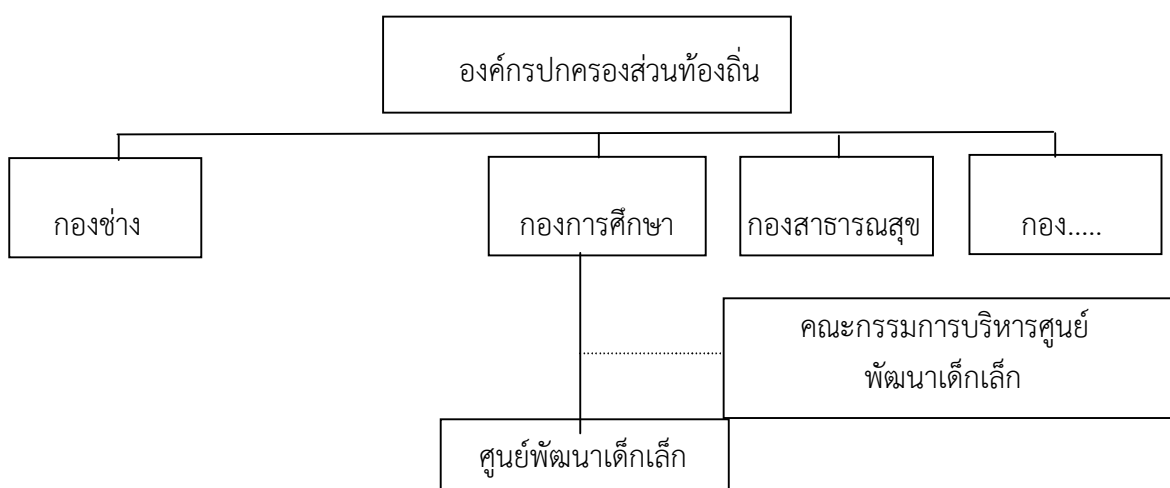
1.4.2 เป้าหมาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการบริหารและจัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพตามหลักวิชาการ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และด้วยความร่วมมือของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ

1.4.3 วัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกสุขลักษณะ และได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพ 2) เพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กในทุกๆ ด้านแบบองค์รวม ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย 3) เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กได้อย่างถูกวิธี 4) เพื่อ

ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนให้สามารถร่วมกันวางแผนและดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้ 5) เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวกและเป็นการกระจายโอกาสในการพัฒนาความพร้อมสำหรับเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง 6) เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ

1.4.4 การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสงค์จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีสถานที่ อาคารและดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) สสำรวจความต้องการของชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสำรวจความต้องการของชุมชนในประเด็นดังต่อไปนี้ ความต้องการให้จัดตั้งศูนย์ความต้องการในการส่งเด็กเข้าเรียน ควรมีเด็กที่รับบริการ อายุ 3-5 ปี ไม่น้อยกว่า 20 คน ขึ้นไปความต้องการให้ศูนย์จัดบริการต่างๆ 2) รูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณามอบหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาหรือพนักงานจ้างที่มีคุณสมบัติเพื่อแต่งตั้งเป็นหัวหน้าศูนย์และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยมีหัวหน้าศูนย์รับผิดชอบการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) จัดทำแผนดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และยุติขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่นต่อไป 4) จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเสนอขอรับงบประมาณในการดำเนินการจากผู้มีอำนาจอนุมัติ 5) จัดทำระเบียบ/ข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำระเบียบหรือข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ถือปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6) จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกาศให้สาธารณชนทราบ 7) การยุบ/เลิก หรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเมื่อจำนวนเด็กเล็กที่รับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการจัดชั้นเรียนและกิจกรรมการเรียน หรือกรณีที่ต้ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสงค์ จะรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไปเป็นแห่งเดียวกันให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นผู้พิจารณาเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้พิจารณายุบเลิกหรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ตามความจำเป็น และเหมาะสม โดยผ่านความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นและเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำประกาศยุบเลิกหรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้วให้รายงานจังหวัดและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

1.4.5 แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องคำนึงถึงขอบข่ายของงาน สายการบังคับบัญชาและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องบริหารจัดการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดโดยจะต้องจัดให้มีการประเมินตนเองทุกปี เพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการจัดการการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนั้น เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้การดูแล และพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน ควรพิจารณาจัดแบ่งงานที่จะต้องปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์ฯ ให้ครอบคลุมลักษณะงาน ต่อไปนี้

1. งานบุคลากรและการบริหารจัดการ
2. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
3. งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร
4. งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน
5. งานธุรการ การเงิน และพัสดุ

ทั้งนี้ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบงานดังกล่าว โดยแบ่ง และมอบหมายงานตามความถนัดความสามารถและลักษณะของงานที่ต้องดำเนินการทั้ง 5 งาน อย่างไรก็ตาม ในการจัดแบ่งงานดังกล่าวควรคำนึงถึงความพร้อม และศักยภาพของแต่ละศูนย์ฯ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กอาจรวมลักษณะงานวิชาการและงานกิจการนักเรียนเป็นกลุ่มงาน เดียวกัน และ/หรือรวมลักษณะงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม กับงานธุรการ การเงิน พัสดุ เป็นกลุ่มงานเดียวกัน เป็นต้น การบริหารงานทั้ง 5 งาน ให้มีคุณภาพมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1.4.5.1 งานบุคลากรและการบริหารจัดการ

มีลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้

1) สรรหาหรือจัดจ้างบุคลากรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำนวนตามความจำเป็นและสอดคล้องกับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น หัวหน้าศูนย์ ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ผู้ทำความสะอาด โดยใช้หลักเกณฑ์การสรรหาการจ้างและต่อสัญญาจ้างตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด ยกเว้นกรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ภายในวัด/มัสยิด การจ้างและการต่อสัญญาจ้างให้คณะกรรมการบริหารศูนย์วัด/มัสยิดเป็นผู้พิจารณาสรรหาและแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดจ้าง

2) กำหนดจำนวนอัตรากำลังบุคลากร และเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้ 1) ผู้ดูแลเด็ก จำนวนกำหนดเป็นสัดส่วนต่อเด็กเล็ก 1 : 20 หากมีเศษตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ให้เพิ่มผู้ดูแลเด็กอีก 1 คน 2) ผู้ประกอบอาหารกำหนดจำนวนได้ตามความจำเป็นเหมาะสมตามฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) ผู้ทำความสะอาด กำหนดจำนวนได้ตามขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ศูนย์ขนาดเล็ก (จำนวนเด็กไม่เกิน 200 คน) มีอัตราไม่เกิน 2 คน ศูนย์ขนาดใหญ่ (จำนวนเด็กตั้งแต่ 200 คน ขึ้นไป) มีอัตราไม่เกิน 4 คน ตามฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) กำหนดอัตราเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน สิทธิหรือสวัสดิการอื่นที่พึงได้รับตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนี้ 1) ผู้ที่มีวุฒิมหาบัณฑิตกำหนดอัตราเงินเดือนไม่น้อยกว่า 4,880 บาท หากปีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีหนังสือรับรองกำหนดอัตราเงินเดือนไม่น้อยกว่า 5,530 บาท 2) ผู้ที่มีวุฒิมหาบัณฑิตวิชาชีพ (ปวช.) หรือผู้ที่มีวุฒิมหาบัณฑิตวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) กำหนดอัตราเงินเดือนไม่น้อยกว่า 5,260 บาท 3) ผู้ที่มีวุฒิมหาบัณฑิตทางการศึกษาขึ้นไป สาขาวิชาเอกอนุบาลศึกษาหรือปฐมวัย หรือปริญญาอื่นที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นรับรอง กำหนดอัตราเงินเดือนไม่น้อยกว่า 7,630 บาท 4) ผู้ที่มีวุฒิมหาบัณฑิตตาม (ก) (ข) (ค) ต้องมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี 5) สิทธิ หรือสวัสดิการอื่นที่พึงได้รับ

4) กำหนดการจัดชั้นเรียนห้องละไม่เกิน 20 คน หากมีเศษเกิน 10 คน ให้จัดเพิ่มได้อีก 1 ห้อง

5) จัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรเช่น เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนสวัสดิการอื่นที่พึงได้รับตามที่กฎหมายบัญญัติ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากร

6) กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

7) จัดทำระเบียบ ข้อบังคับ และทะเบียนประวัติบุคลากร

8) นิเทศ อบรม และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

5 บริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านอื่นๆ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรปฏิบัติตามมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดไว้

1.4.5.2 งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดไว้

1.4.5.3 งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรที่กำหนดไว้

1.4.5.4 งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

1.4.5.5 งานธุรการ การเงิน และพัสดุ มีลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้ 1) งานพัสดุ เป็นการจัดทำ จัดซื้อ จัดหาและจำหน่ายทะเบียนพัสดุ รวมทั้งเสนอความต้องการ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ 2) งานธุรการ และสารบรรณ ได้แก่ การจัดทำข้อมูลสถิติ จัดทำทะเบียนหนังสือ รับ-ส่ง การควบคุมและจัดเก็บเอกสาร การจัดทำประกาศและคำสั่ง การจัดทำ ทะเบียนนักเรียน การรับสมัครนักเรียน 3) งานการเงิน ได้แก่ การจัดทำงบประมาณ การทำบัญชี การเงิน การเบิกจ่ายเงิน ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะถือปฏิบัติเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่ายตามระเบียบ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และที่กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1.4.6 ให้สำนัก/กองการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงาน ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามนโยบาย ระเบียบและมาตรฐานที่กำหนดสำหรับการจัดเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครอง ให้อุบลโมไทร์ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินบำรุงการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดและระเบียบ อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกรณีเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนจากส่วนราชการ ต่างๆ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการบริหารและดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนด ในมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในส่วนที่เกี่ยวข้อง ข้างต้น

2. มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.1 ด้านอาคารสถานที่

2.1.1 ที่ตั้ง สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสม และต้องไม่อยู่ในพื้นที่ซึ่งอาจเสี่ยงต่ออันตราย ได้แก่ บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ มลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมีมาตรการ ป้องกันภาวะอุบัติเหตุต่างๆ ตามมาตรฐานความจำเป็น และเหมาะสม

2.1.2 จำนวนชั้นของอาคาร ตัวอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีจำนวนชั้นไม่เกิน 2 ชั้น นับจากพื้น หากสูงเกินกว่า 2 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัย และอุบัติเหตุต่างๆ ที่อาจ เกิดขึ้นตามความเหมาะสม และความสูงของตัวห้อง ไม่ควรมีต่ำกว่า 2.40 เมตร นับจากพื้นถึงเพดาน

2.1.3 ทางเข้า-ออก และประตูหน้าต่าง ทางเข้า-ออกจากตัวอาคาร ต้องมีความ เหมาะสม สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวก หากเกิดภัยหรือเหตุร้ายแรงใดๆ ขึ้น โดยอย่างน้อยต้องมีทาง เข้า-ออก 2 ทาง และแต่ละทางนั้น ควรมีความกว้างประมาณ 80 เซนติเมตร

2.1.4 ประตู-หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้มีขนาด และ จำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้อง และความสูงของหน้าต่าง ควรอยู่ที่ประมาณ 80.00 เซนติเมตร นับจากพื้นให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน นอกจากนี้ บริเวณประตู- หน้าต่าง ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางใดๆ มาปิดกั้นช่องทางลม และแสงสว่าง

2.1.5 พื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด ปลอดภัย และ เพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรับประทานอาหาร และการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และที่พักของเด็กป่วย โดยเฉพาะ

ประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน นอกจากนี้พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอาจจัดแยกเป็นห้องเฉพาะ หรือจัดรวมเป็นห้องอนุประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมที่หลากหลายโดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลาและอาจปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ หรือย้ายเครื่องเรือนตามความเหมาะสม และข้อจำกัดของพื้นที่ ดังนี้

2.1.5.1 บริเวณพื้นที่สำหรับการนอน ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก อากาศถ่ายเทได้สะดวก และอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน โดยมีแนวทางในการจัดดำเนินการ ดังนี้ จัดให้มีการระบายอากาศที่ตีปิดโปร่ง ไม่มีเสียงรบกวน และแสงสว่างไม่จ้าเกินไป จัดแยกเครื่องนอน หมอน ผ้าห่ม สำหรับเด็กแต่ละคน โดยเขียนหรือปักชื่อไว้ ไม่ใช้ร่วมกัน เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค

2.1.5.2 บริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นและพัฒนาเด็ก ควรออกแบบให้มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้รวมกลุ่มและแยกกลุ่มย่อยในกิจกรรมการเรียนรู้อิสระ การเล่นสร้างสรรค์หรือการอ่านหนังสือ เล่นต่อแท่งไม้ที่ต้องการมุมเงียบ และมีพื้นที่สำหรับการเล่นที่เลอะหรือเปียก ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นหลักโดยมีวัสดุอุปกรณ์ที่ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและมีอุปกรณ์หรือเครื่องเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก

2.1.5.3 บริเวณพื้นที่รับประทานอาหาร ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก มีอากาศถ่ายเทได้โดยสะดวก มีแสงสว่างพอเหมาะ มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนเด็ก ทั้งนี้ บริเวณห้องอาหาร โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร ต้องทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้มีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก มีสภาพแข็งแรงและใช้งานได้ดี

2.1.5.4 บริเวณที่พักเด็กป่วย ต้องแยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และเด็กต้องอยู่ในสายตาของผู้ดูแลตลอดเวลา กรณีไม่สามารถจัดห้องพักเด็กป่วยเป็นการเฉพาะได้ ต้องจัดให้มีที่พักเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม

2.1.5.5 บริเวณสถานที่ประกอบอาหารหรือห้องครัว ต้องแยกห่างจากบริเวณพื้นที่สำหรับเด็กพอสมควร และมีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้าง และเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่างๆ ที่ถูกสุขลักษณะโดยเน้นเรื่องความสะดวก และความปลอดภัยเป็นหลัก

2.1.5.6 บริเวณพื้นที่สำหรับใช้ทำความสะอาดตัวเด็ก ต้องจัดให้มีบริเวณที่ใช้สำหรับทำความสะอาดตัวเด็กและมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควร อย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือและแปรงฟันในขนาดและระดับความสูงที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ในกรณีที่มีห้องน้ำ จะต้องมีส่วนที่แสงสว่างเพียงพอ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวกและพื้นไม่ลื่น

2.1.5.7 ห้องส้วมสำหรับเด็ก ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็ก โดยเฉลี่ย 1 แห่ง ต่อเด็ก 10-12 คน โถส้วมมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก โดยมีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวกและพื้นไม่ลื่น หากมีประตู จะต้องไม่ใส่กลอน หรือกุญแจ

และมีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก และไม่ควรไกลจากห้องพัฒนาเด็กหากห้องส้วมอยู่ภายนอกอาคาร จะต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน กรณีที่ไม่สามารถทำห้องส้วมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะได้ อาจดัดแปลงห้องส้วมที่มีอยู่แล้ว ให้เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับเด็ก

2.1.5.8 ห้องเอนกประสงค์ สำหรับใช้จัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก การรับประทานอาหาร หรือการนอน คำนึงถึงความสะอาด และการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม หากเป็นอาคารชั้นเดียวต้องมีฝ้าใต้หลังคา หากเป็นอาคารที่มีมากกว่า 1 ชั้น ควรจัดให้ชั้นบนสุดมีฝ้าใต้หลังคาโดยมีความสูงจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร แต่กรณีที่มีความสูงเกินกว่า 2.40 เมตรอาจไม่มีฝ้าใต้เพดานก็ได้

2.1.5.9 บริเวณพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูล จะต้องมียุ้งที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายใน และภายนอกตัวอาคาร โดยมีจำนวนและขนาดเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ และมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

2.1.5.10 บันได ควรมีความกว้างแต่ละช่วง ไม่น้อยกว่า 1.00 เมตร ลูกตั้งของบันได สูงไม่เกิน 17.50 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 2.00 เซนติเมตร บันไดทุกชั้น มีราวและลูกกรงไม่น้อยกว่า 90.00 เซนติเมตร มีราวเตี้ย เหมาะสำหรับเด็กได้เกาะขึ้นบันได และระยะห่างของลูกกรง ต้องไม่เกิน 17.00 เซนติเมตร เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ควรมีระดับความสูงและขนาดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ให้เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ

2.2 ด้านสิ่งแวดล้อม

2.2.1 ภายในอาคาร

2.2.1.1 แสงสว่างควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่่าเสมอทั่วทั้งห้อง เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ ในการอ่านหนังสือได้อย่างสบายตา เป็นต้น ไม่ควรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2-3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียดและมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโตของเด็ก (Lieberman. 1991)

2.2.1.2 เสียง เสียงต้องอยู่ในระดับที่ไม่ดังเกินไป (ระหว่าง 60 - 80 เดซิเบล) อาคารควรจะต้องอยู่ในบริเวณที่มีระดับเสียงเหมาะสม

2.2.1.3 การถ่ายเทอากาศ ควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลมรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง กรณีที่เป็นห้องกระจกหรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องติดเครื่องฟอกอากาศและมีเครื่องปรับอากาศอย่างเหมาะสม สำหรับบริเวณที่มีเด็กอยู่ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่

2.2.1.4 สภาพพื้นที่ภายในอาคารต้องไม่ลื่น และไม่ชื้นแฉะ ควรเป็นพื้นไม้หรือปูด้วยวัสดุที่มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

2.2.2 ภายนอกอาคาร

2.2.2.1 รั้วควรมีรั้วกันบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และควรมีทางเข้า-ออกไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

2.2.2.2 สภาพแวดล้อมและมลภาวะควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และ การจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นแหล่งเพาะ หรือแพร่เชื้อโรคโดยเฉพาะควรจำกัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

2.2.2.3 พื้นที่เล่นกลางแจ้ง ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีพอสสมควรกับ จำนวนเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้งเป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่นๆ ได้ ก็ควรปรับใช้ในบริเวณที่ร่มแทน โดยมีพื้นที่ตามเกณฑ์กำหนดหรืออาจจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็ก ในสถานที่อื่นๆ ที่เหมาะสม เช่น บริเวณวัด หรือในสวนสาธารณะ เป็นต้น โดยต้องให้เด็กปฐมวัย มีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน (Liberman. 1991)

2.2.2.4 ระเบียงต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และ หากมีที่นั่งตามระเบียงด้วย ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ขอบระเบียงต้องสูงจากที่นั่ง ไม่น้อยกว่า 70.00 เซนติเมตร นอกจากนี้ควรตรวจสอบสภาพความคงทน แข็งแรง และสภาพการใช้งานที่ปลอดภัยสำหรับเด็กด้วย

2.3 ด้านความปลอดภัย

2.3.1 มาตรการป้องกันความปลอดภัย

2.3.1.1 ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัยหรือเครื่องตัดไฟ ภายในบริเวณอาคาร

2.3.1.2 ติดตั้งเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่อง ในแต่ละชั้นของอาคาร

2.3.1.3 ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนด จะต้องมีฝาปิดครอบ เพื่อป้องกันไม่让孩子เล่นได้และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง

2.3.1.4 หลีกเลี่ยงเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งทำด้วยวัสดุที่แตกหักง่ายหรือแหลมคม หากเป็นไม้ ต้องไม่มีเสี้ยนไม้ หรือเหลี่ยมคม

2.3.1.5 จัดให้มีตู้เก็บยา และเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับการปฐมพยาบาล วางไว้ อยู่ในที่สูง สะดวกต่อการหยิบใช้ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก

2.3.1.6 ใช้วัสดุกันลื่น ในบริเวณห้องน้ำ-ห้องส้วม และเก็บสารจำพวกเคมี หรือน้ำยาทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัยให้พ้นมือเด็ก

2.3.1.7 ไม่มีหลุม หรือบ่อน้ำ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัว อาคาร รวมทั้งไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม

2.3.1.8 มีระบบการล็อคประตูในการเข้า-ออกนอกบริเวณอาคารสำหรับ เจ้าหน้าที่เปิด-ปิดได้ ควรมีกริ่งสัญญาณเรียกไว้ที่หน้าประตู สำหรับห้องครัว และที่ประกอบอาหาร ควรมีประตูเปิด-ปิด ที่ปลอดภัย เด็กเข้าไปไม่ได้

2.3.1.9 ติดตั้งอุปกรณ์เพื่อป้องกันพาหะนำโรค และมีมาตรการป้องกันด้านสุขอนามัย

2.3.1.10 มีตู้หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรง มั่นคง สำหรับวัสดุอุปกรณ์ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กนั้น ควรจัดแยกให้พ้นมือเด็ก

2.3.1.11 เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ ควรมีระดับความสูงและขนาดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยให้เด็กสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง

2.3.2 มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

2.3.2.1 มีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติภัยอย่างสม่ำเสมอ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง

2.3.2.2 มีการฝึกอบรมบุคลากร ในเนื้อหาด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การป้องกันอุบัติภัย และความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็ก

2.3.2.3 มีหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่างๆ เช่น สถานีตำรวจ หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล ไว้เพื่อติดต่อได้อย่างทันท่วงที กรณีเกิดเหตุการณ์คับขัน หรือจำเป็นที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก และควรมีอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการปฐมพยาบาลติดประจำไว้ในที่เปิดเผย

2.3.2.4 มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพ และพัฒนาการของเด็กประจำไว้ กรณีอาจต้องพาเด็กไปพบแพทย์

3. มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาไปพร้อมๆ กัน เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐาน ดังนี้

3.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

3.1.1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขอนามัยที่ดี

3.1.2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

3.1.3 มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข

3.1.4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

3.1.5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย

3.1.6 ช่วยเหลือตนเองให้เหมาะสมกับวัย

3.1.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

3.1.8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

3.1.9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

3.1.10 มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย

3.1.11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

3.1.12 เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

3.2 คุณลักษณะตามวัย เป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ ซึ่งคุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็ก มีดังนี้

3.2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

3.2.1.1 อายุ 3 ปี ได้แก่ กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือ และลำตัวได้เดินขึ้นบันไดสลับท้ำได้ เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ ใช้กรรไกรมือเดียวได้ เป็นต้น

3.2.1.2 อายุ 4 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง เดิน ขึ้นลงบันไดสลับท้ำได้ ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ เขียนรูปร่างสี่เหลี่ยมตามแบบได้ กระฉับกระเฉงไม่ชอบอยู่เฉย เป็นต้น

3.2.1.3 อายุ 5 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง ขึ้น-ลงบันไดสลับท้ำได้อย่างคล่องแคล่ว เขียนรูปร่างสามเหลี่ยมได้ ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด ใช้ก้ำมือน้อยได้ดี เช่น ตัดกระดาษผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ

3.2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ

3.2.2.1 อายุ 3 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้รับคำชม กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยง เป็นต้น

3.2.2.2 อายุ 4 ปี ได้แก่ แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเอง และผู้อื่น ชอบท้าทายผู้ใหญ่ ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ เป็นต้น

3.2.2.3 อายุ 5 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสมชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเอง และผู้อื่น ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง เป็นต้น

3.2.3 พัฒนาการด้านสังคม

3.2.3.1 อายุ 3 ปี ได้แก่ รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของชนิดเดียวกัน แต่ต่างคนต่างเล่น) เล่นสมมติได้ รู้จักรอคอย เป็นต้น

3.2.3.2 อายุ 4 ปี ได้แก่ แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง เล่นร่วมกับคนอื่นได้ รอคอยตามลำดับก่อน-หลัง แบ่งของให้คนอื่น เก็บของเล่นเข้าที่ได้ เป็นต้น

3.2.3.3 อายุ 5 ปี ได้แก่ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมาย ร่วมกับผู้อื่นได้ พบผู้ใหญ่รู้จักไหว้ ทำความเคารพ รู้จักขอบคุณเมื่อรับของจากผู้ใหญ่ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

3.2.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

3.2.4.1 อายุ 3 ปี ได้แก่ สืบหาสิ่งต่างๆ ที่เหมือนกัน และต่างกันได้ บอกชื่อของตนเองได้ ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาสนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆ ได้ สนใจนิทานและเรื่องราวต่างๆ ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองต่างๆ และแสดงท่าเลียนแบบได้ รู้จักใช้คำถาม “อะไร” สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่ายๆ เป็นต้น

3.2.4.2 อายุ 4 ปี ได้แก่ จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ บอกชื่อ และนามสกุลของตนเองได้ พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น รู้จักใช้คำถาม “ทำไม” เป็นต้น

3.2.4.3 อายุ 5 ปี ได้แก่ บอกความแตกต่างของกลิน สี เสียง รส รูปร่าง จัดหมวดหมู่สิ่งของได้ บอกชื่อ-สกุล อายุ ตนเองได้ พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนทนาโต้ตอบ-เล่าเรื่องได้ สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม นับปากเปล่าได้ถึง 20 เป็นต้น

3.3 การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-5 ปี (ไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น) เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้จักชะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

3.3.1 หลักการจัดประสบการณ์

3.3.1.1 จัดประสบการณ์การเล่น และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็ก โดยองค์รวมและอย่างต่อเนื่อง

3.3.1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

3.3.1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการ และผลผลิต

3.3.1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

3.3.1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

3.3.2 แนวทางการจัดประสบการณ์

3.3.2.1 จัดประสบการณ์สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะสมกับอายุ ภูมิภาค และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

3.3.2.2 จัดประสบการณ์สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ เคลื่อนไหว สืบหา เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

- 3.3.2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งลักษณะและสาระการเรียนรู้
- 3.3.2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
- 3.3.2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ ภายใต้อสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน
- 3.3.2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก
- 3.3.2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- 3.3.2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่วางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้
- 3.3.2.9 ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน สนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ
- 3.3.2.10 จัดทำสารนิทัศน์ ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก เป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรอง และใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก และการวิจัยในชั้นเรียน
- 3.4 การจัดกิจกรรมประจำวัน
- กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ ซึ่งเป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใดและอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้
- 3.4.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน
- 3.4.1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน
- 3.4.1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที
- 3.4.1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที
- 3.4.1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้อง และนอกห้องกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและ

กลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะไม่เหนื่อยเกินไป

3.4.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน มีความครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

3.4.2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

3.4.2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกม ต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

3.4.2.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

3.4.2.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเอง และผู้อื่นจึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน อย่างสม่ำเสมอ เช่น การรับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

3.4.2.5 การพัฒนาการคิดเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกตจำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่ง ข้อมูลต่างๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ประกอบการ หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อยกลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

3.4.2.6 การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัด

กิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านและบุคลิกภาพที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

3.4.2.7 การส่งเสริมจินตนาการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่างๆ รอบตัวโดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กเล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่างๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่างๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่างๆ ฯลฯ

3.5 โภชนาการสำหรับเด็ก

เพื่อให้เด็กได้รับอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเด็กตามพัฒนาการ ควรส่งเสริมให้เด็กได้รับสารอาหารครบ 5 หมู่

4. มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

แนวทางการดำเนินงานด้านมาตรฐานการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรดำเนินงานตามแนวทางต่างๆ ดังนี้

4.1. จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบ ชี้นำให้เห็นประโยชน์และความจำเป็นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเตรียมความพร้อมของเด็ก และชักชวนให้ชุมชนมีส่วนร่วมบริหารและช่วยเหลือในระหว่างดำเนินการ

4.2 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นระยะๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์ฯ กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ร่วมจัดกิจกรรมนันทนาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและความผูกพันที่ดีต่อกันระหว่างศูนย์ฯ และชุมชน

4.3 มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ประชาชน และหน่วยงานต่างๆ รับทราบ เพื่อที่จะมีผู้เข้ามาช่วยเหลือด้านต่างๆ ได้โดยการประชาสัมพันธ์อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดทำเอกสาร คู่มือแผ่นพับ การออกไปเยี่ยมบ้านเด็ก ฯลฯ

4.4 มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น สถาบันทางศาสนา สถาบันครอบครัว เป็นต้น

4.5 จัดให้มีกองทุนส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อมาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งอาจขอรับการอุดหนุนจากงบประมาณต่างๆ ของหน่วยงานดังนี้

- 4.5.1 การสมทบหรือการอุดหนุนงบประมาณกองทุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4.5.2 การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐบาล
- 4.5.3 การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การภาครัฐอื่น
- 4.5.4 การสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชน องค์กรการกุศล มูลนิธิ หรือมีผู้อุทิศให้
- 4.6 จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงานทิศทาง และแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองของเด็กเล็กที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 4.7 จัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในลักษณะไตรภาคี 3 ฝ่าย จากภาคส่วนต่างๆ คือ ภาคประชาชน หรือผู้แทนชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงานผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ และผู้แทนหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ความเป็นมาของการจัดการศึกษาปฐมวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548 : 1)

การจัดการศึกษาปฐมวัยที่ผ่านมามีชื่อเรียกหลากหลาย เช่น การอนุบาลศึกษาศึกษา ก่อนประถมศึกษาศึกษาก่อนวัยเรียน และการศึกษาปฐมวัย แต่ไม่ว่าจะเรียกอย่างไรความหมายที่เป็นสากลจะหมายถึง การจัดการศึกษาในลักษณะการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กแรกเกิด-5 ปี ก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาประเทศไทยมีการจัดการศึกษาปฐมวัยมานานกว่า 50 ปี มีสถานศึกษาหลายประเภท เช่น โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนอนุบาลเอกชน ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โรงเรียนเทศบาล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเมื่อประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 12 ทำให้บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน สามารถจัดการศึกษาได้เอง

2. ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรกเพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา บนพื้นฐานความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้กิจกรรมและส่งเสริมการพัฒนาการของสมองอย่างเต็มที่ รวมทั้งเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับที่สูงขึ้นอันจะนำไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป การศึกษา

ปฐมวัยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กบนพื้นฐาน การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อ ธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละบุคคลภายใต้บริบททางวัฒนธรรม อารยธรรม และวิถีชีวิต ทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่าง การจัดการเรียน การสอนของครูจึงมีความสำคัญต่อการ พัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าต่อไป

การจัดการศึกษาปฐมวัยใช้ทฤษฎีองค์ความรู้ด้านการศึกษาหลายทฤษฎีตามความเชื่อของ ผู้จัดแต่ละแห่ง ความรู้เหล่านี้มีการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ รวมทั้งมีการศึกษาค้นคว้า วิจัยอย่างต่อเนื่อง กรมวิชาการ (ปัจจุบันคือสำนักงานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา) กระทรวง ศึกษาธิการได้จัดทำแนวการจัดการประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาเมื่อ พ.ศ. 2539 ซึ่งต่อมา กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงแนวการจัดการประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาและประกาศใช้เป็น หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 และได้พัฒนาเป็นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่ใช้อยู่ปัจจุบัน หลักสูตรดังกล่าวครอบคลุมอายุเด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิด-5 ปี โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนตามช่วงอายุ คือ อายุแรกเกิด-3 ปี และอายุ 3-5 ปี ซึ่งในช่วงกลุ่มอายุแรก การอบรมเลี้ยงดูจะมุ่งเน้นที่พ่อแม่และครอบครัว ส่วนช่วงกลุ่มอายุหลังมีสถานศึกษาดูแล ได้แก่ สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ จัดการศึกษา ปฐมวัยคือ ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1-2 ดูแลเด็กอายุ 4-5 ปี ส่วนสถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษา ปฐมวัยชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1-2-3 ดูแลเด็กอายุ 3-5 ปี นอกจากนั้นยังมีสถานศึกษาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลเด็กอายุ 3 ปีขึ้นไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548 : 1)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยเป็นสิ่งจำเป็นและ สำคัญต่อการพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อันจะส่งผลไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของประเทศชาติสืบต่อไป

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยนั้นมีอยู่หลายประการด้วยกันโดยแนวคิดที่สำคัญ ของนักปรัชญาในแต่ละยุคสมัยที่มีผู้กล่าวถึงและเป็นที่ยอมรับรวมตลอดถึงการนำมาประยุกต์ใช้กับการ จัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบัน มีหลากหลายแนวคิด ซึ่งจะได้เสนอแนวคิดของนักการศึกษาที่สำคัญ มีดังนี้

4. หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยยึดหลักการจัดการศึกษา ดังนี้

4.1 หลักการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมโดยเริ่มจากการพัฒนาด้านร่างกายให้แข็งแรง สมบูรณ์ กระตุ้นให้สมองได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ พัฒนาด้านมีความรู้สึกจิตใจ และอารมณ์ให้เป็นผู้ที่มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง ไร่เร็งแจ่มใส สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้พัฒนา ด้านสังคมโดยให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัวมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถ ดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งพัฒนาสติปัญญา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ บบวิถีชีวิต ของเด็กตาสภาพครอบครัว บริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

4.2 หลักการจัดการประสบการณ์ที่ยืดเด็กเป็นสำคัญ โดยจัดการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเอาใจใส่ และจัดการเรียนรู้ผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นเรียนให้สนุก เล่นให้มีความรู้ และเกิดพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล

4.3 หลักการสร้างเสริมความเป็นไทย โดยการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นคนไทย ความเป็นชาติไทยที่มีวัฒนธรรมอันดีงาม เคารพนับถือและกตัญญูต่อบิดามารดา มีชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ ทำให้เกิดความรักความภาคภูมิใจในตนเอง ครอบครัวยุทธศาสตร์ และประเทศไทย

4.4 หลักความร่วมมือ โดยครอบครัวชุมชน และสถานศึกษาร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข ตลอดจนพร้อมที่จะเรียนรู้ในการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

4.5 หลักแห่งความสอดคล้อง อุทิศการดูแลและมาตรฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัย ต้องสอดคล้องกับสาระบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดังนั้น หลักการจัดการจัดการศึกษาปฐมวัย มุ่งเน้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สอนยึดเป็นแนวหลักมาตรฐานสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาสมวัยอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

องค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาปฐมวัยให้บรรลุผลตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ

1. การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาโดยต้องพิจารณาจากวัย และประสบการณ์ของเด็ก หลักสูตรต้องมุ่งพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคมและสติปัญญา ตั้งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ ต้องมีความหมายกับตัวเด็ก หลักสูตรต้องเปิดโอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษได้รับพัฒนาเต็มศักยภาพ รวมทั้งเข้าใจยอมรับในวัฒนธรรม และภาษาของเด็กคำนึงถึงการพัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

2. ระบบ กลไก การเสริมสร้างตระหนักรู้ และความเข้าใจการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยให้ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้ชุมชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา โดยให้มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพดังนั้น ชุมชนจึงมีบทบาทในการจัดการศึกษาปฐมวัย คือ มีส่วนร่วมในการบริการศึกษาในบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา สมาคม

ชมรมผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการของสถานศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายการเรียนรู้ ให้เด็กได้เรียนรู้และมีประสบการณ์จากสถานการณ์จริง ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนเชิญวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กทุกด้าน ตลอดจนการสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น รวมถึงการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3. สถานศึกษาต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาเด็ก ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา เช่น จัดให้มีอุปกรณ์ของเล่น ของใช้ เครื่องนอน เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้พอเพียงกับเด็ก โดยจัดให้เหมาะสม สะอาดและปลอดภัย จัดให้มีมุมหนังสือที่จำเป็นต่อพัฒนาการของเด็กให้เพียงพอ และเหมาะสมกับวัย จัดให้มีเครื่องเล่นสนาม เครื่องเล่นน้ำ เล่นทรายที่เหมาะสมและปลอดภัย จัดให้มีพื้นที่สำหรับแปรงฟัน ล้างมือ ทำความสะอาดร่างกาย ห้องน้ำห้องส้วมพร้อมอุปกรณ์ที่จำเป็นและเหมาะสมกับเด็กและจัดให้มีห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาลที่เพียงพอสะอาด เหมาะสม เพื่อเป็นการช่วยเหลือเด็กเบื้องต้น

มาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่นมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 24 มาตรฐาน 104 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย

มาตรฐานด้านปัจจัยทางการศึกษา (จำนวน 5 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 1 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบหมั่นเพียร พัฒนา ตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดีมีครูและบุคลากร สนับสนุนเพียงพอ (สพฐ.9) (สมศ.8)

ตัวบ่งชี้

1. มีคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู (มถ. 3.4, 3.5) (สพฐ.9.1, 9.2, 9.3, 9.4) (สมศ.8.1)
2. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน (มถ.3.2) (สพฐ.9.2) (สมศ.8.1)
3. มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและการพัฒนาผู้เรียน (มถ.3.3) (สพฐ. 9.1, 9.2, 9.3, 9.4) (สมศ.8.1)

4. มีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ เป็นประจำ (มถ.5.4)
(สพฐ. 9.1, 9.2, 9.3, 9.4) (สมศ.8.1)

5. จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านการศึกษาหรือเทียบเท่า ขึ้นไป
(มถ.6) (สพฐ.9.5) (สมศ.8.2)

6. สอนตามวิชาเอก-โท หรือตรงตามความถนัด (มถ.6) (สพฐ.9.5)
(สมศ.8.2)

7. มีจำนวนเพียงพอ (หมายรวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน) (มถ.6.2)
(สพฐ.9.7) (สมศ.8.5)

มาตรฐานที่ 2 ครูมีความสามารถในการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมี
ประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สพฐ.10) (สมศ.9)

ตัวบ่งชี้

1 มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษา
ปฐมวัย (มถ.4.1, 4.2) (สพฐ.10.1) (สมศ.9.1)

2 มีการคิดวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล
(มถ.3.1) (สพฐ.10.2)

3 มีความสามารถจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
(มถ.5.1) (สพฐ.10.2, 10.3, 10.4) (สมศ.9.2)

4 มีความสามารถในการสื่อ เทคโนโลยีการพัฒนการเรียนรู้ของตนเอง
และผู้เรียน (มถ.5.1) (สพฐ.10.4)

5 มีการประเมินพัฒนาการที่สอดคล้องกับสภาพจริงเหมาะสมตามวัย
(มถ.4.3) (สพฐ.10.5) (สมศ.9.3)

6 มีการนำผลการประเมินพัฒนาการ มาปรับการจัดการประสบการณ์การ
เรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เต็มศักยภาพ (มถ.4.3) (สพฐ.10.6) (สมศ.9.4)

7 มีการศึกษา/วิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำไปใช้
พัฒนาผู้เรียน (มถ.5.2) (สพฐ.10.7)

มาตรฐานที่ 3 ผู้บริหาร มีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถ
ในการบริหารจัดการ (สพฐ.11) (สมศ.10)

ตัวบ่งชี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาวิชาชีพการบริหาร
การศึกษา (มถ.1.2) (สพฐ.11.1) (สมศ.10.1)

2. มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ (มถ.11.2)
(สมศ.10.2)
3. มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ (มถ.2.1, 2.2, 2.3) (สพฐ.11.4) (สมศ.10.4)
4. การบริหารงานมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ผู้ที่เกี่ยวข้องพึงพอใจ
(มถ.2.2, 2.3) (สพฐ.11.4) (สมศ.10.4)

มาตรฐานที่ 4 สถานศึกษามีจำนวนผู้เรียน และอายุตามเกณฑ์ (มถ.8)

ตัวบ่งชี้

1. มีอัตราส่วนจำนวนผู้เรียนต่อห้องเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด (มถ.8.1)
2. ผู้เรียนมีเกณฑ์อายุ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (มถ.8.2)

มาตรฐานที่ 5 สถานศึกษามีทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา
อย่างมี ประสิทธิภาพ (มถ.5, 9, 10, 13)

ตัวบ่งชี้

1. มีอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องพิเศษ วัสดุ ครุภัณฑ์
เพียงพอ (มถ.10.1, 10.2, 13.1, 13.2, 13.3)
2. มีการระดมงบประมาณและทรัพยากร เพื่อการจัดการศึกษา (มถ.9.1)
3. มีสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมที่เหมาะสมต่อการจัดการศึกษา
(มถ 5.1, 11.1)
4. มีสภาพแวดล้อม พื้นที่สีเขียว และแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัด
การศึกษา (มถ.7.2) (สพฐ.16.4)

มาตรฐานด้านกระบวนการทางการศึกษา (จำนวน 8 มาตรฐาน 40 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 6 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้าง ระบบการบริหารและพัฒนา
องค์กร อย่างเป็น ระบบครบวงจร (สพฐ.12) (มถ.6) (สมศ.11)

ตัวบ่งชี้

1. จัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหารงานที่เหมาะสม (มถ.6.1)
(สพฐ.12.1, 12.2, 12.4, 13.1, 13.4) (สมศ.11.1)
2. จัดระบบข้อมูลสารสนเทศอย่างครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน (มถ.6.1)
(สพฐ.12.2)
3. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
(มถ.16.2) (สพฐ.12.4)

มาตรฐานที่ 7 สถานศึกษามีการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (สพฐ.13) (มถ.6) (สมศ.11.3)

ตัวบ่งชี้

1. กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา (สพฐ.13.1)
2. บริหารเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม (มถ.14.4) (สพฐ.13.2) (สมศ.11.2, 11.3)
3. คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาโรงเรียน (สพฐ.13.3) (สมศ.11.3)
4. บริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานและเป้าหมายชัดเจน (สพฐ.13.4) (สมศ. 11.3)
5. มีการตรวจสอบและถ่วงดุลในการบริหารการศึกษา (มถ.18.2) (สพฐ.13.5) (สมศ.11.3)

มาตรฐานที่ 8 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สพฐ.14) (สมศ.11, 13)

ตัวบ่งชี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น (มถ.11.1) (สพฐ. 14.1, 14.2) (สมศ.13.1)
2. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลายตามความสนใจ (มถ.15.2) (สพฐ.14.1, 14.2) (สมศ.13.1)
3. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการวัดประสพการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สพฐ.14.2) (สมศ.12.1)
4. ส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมการวัดประสพการณ์เรียนรู้ และสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (มถ.11.2) (สพฐ.14.3) (สมศ.13.2)
5. มีการบันทึกมีการรายงานผลและการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ (สพฐ. 14.5)
6. มีการนิเทศการเรียนการสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอ (มถ.15.2) (สพฐ.14.1, 14.2) (สมศ.13.1)
7. นำแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการวัดประสพการณ์ (มถ. 21.4) (สพฐ.14.7)
8. ส่งเสริมการศึกษา/วิจัยเพื่อพัฒนาการวัดประสพการณ์ ติดตามผลและใช้ผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

มาตรฐานที่ 9 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย (สพฐ.15) (สมศ.12.2)

ตัวบ่งชี้

1. จัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็งและทั่วถึง (สพฐ.15.1)
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน (สพฐ.15.2) (สมศ. 12.2) (มถ.21.2)
3. กิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษและความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ (มถ.21.3)
4. จัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม (สพฐ.15.3)
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านดนตรี ศิลปะและการเคลื่อนไหว (สพฐ.15.4) (สมศ.12.2)
6. จัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย (สพฐ.15.5) (สมศ.12.2)
7. จัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย (มถ.12.7) (สพฐ.15.6) (สมศ.12.2)

มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ (สพฐ.16) (สมศ.12.3)

ตัวบ่งชี้

1. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่เหมาะสม (มถ.17.4) (สพฐ.16.1) (สมศ.12.3)
2. มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน (มถ.17.1) (สพฐ.16.2) (สมศ.12.3)

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (สพฐ.17) (สมศ.13.2)

ตัวบ่งชี้

1. เชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรม (มถ.15.2) (สพฐ.17.1) (สมศ.13.2)
2. สนับสนุนให้แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับการศึกษา (สพฐ.14.2, 14.7, 18.2) (สมศ.13.1, 14.2)

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรศาสนา สถาบันทางวิชาการ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน (สพฐ.18) (สมศ.14)

ตัวบ่งชี้

1. เป็นแหล่งวิทยากรให้ความรู้และบริการชุมชน (สพฐ.18.1)
(สมศ.14.1, 14.2)
2. มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (สพฐ.18.2) (สมศ.14.2)
มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาเป็น
ส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา (สพฐ.12.3) (สมศ.11.4)

ตัวบ่งชี้

1. จัดระบบบริหารและสารสนเทศ (มถ.14.1) (สพฐ.12.2) (สมศ.11.4)
2. พัฒนามาตรฐานการศึกษา (มถ.11.2) (สพฐ.12.2) (สมศ.11.4)
3. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (มถ.11.3) (สพฐ.12.2, 12.3)
(สมศ.11.4)
4. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (มถ.11.4)
(สพฐ.12.2, 12.3) (สมศ.11.4)
5. ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา (มถ.11.5) (สพฐ.12.3)
(สมศ.11.4)
6. ประเมินคุณภาพการศึกษา (มถ.11.6) (สพฐ.12.3) (สมศ.11.4)
7. จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (มถ.11.7) (สพฐ.12.3) (สมศ.11.4)
8. ผดุงระบบประกันคุณภาพการศึกษา (มถ.11.8) (สพฐ.12.3) (สมศ.11.4)
มาตรฐานด้านการผลิต (ผู้เรียน) (จำนวน 11 มาตรฐาน 40 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 14 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ (สพฐ.1) (สมศ.1)

ตัวบ่งชี้

1. มีวินัยมีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามข้อตกลง เบื้องต้น (สพฐ.1.1)
(สมศ.1.1)
2. มีความซื่อสัตย์สุจริต (สพฐ.1.2) (สมศ.1.2)
3. มีความกตัญญูกตเวที (สพฐ.1.3) (สมศ.1.3)
4. มีเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
(สพฐ. 1.4) (สมศ.1.4)
5. ประหยัดใช้สิ่งของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า (สพฐ.1.5) (สมศ.1.5)
6. มีมารยาท ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม (สพฐ.16.2) (สมศ.1.6)

มาตรฐานที่ 15 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม (สพฐ.2) (สมศ.1.5)

ตัวบ่งชี้

1. รู้คุณค่าสิ่งแวดล้อมและผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม
(สพฐ.1.5, 2.1) (สมศ.1.5)
2. เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
(สพฐ.1.5, 2.2) (สมศ.1.5)

มาตรฐานที่ 16 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (สพฐ.3) (สมศ.7)

ตัวบ่งชี้

1. สนใจและกระตือรือร้นในการทำงาน (มถ.12.1, 12.2, 31.1) (สพฐ.3.1) (สมศ.7)
2. ทำงานจนสำเร็จและภูมิใจในผลงาน (มถ.31.2) (สพฐ.3.2) (สมศ.7.1)
3. เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นได้ (มถ.12.3) (สพฐ.3.3) (สมศ.7.1)
4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่สุจริต (มถ.12.4) (สพฐ.3.4)

มาตรฐานที่ 17 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณมีความคิด สร้างสรรค์คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ (สพฐ.4) (สมศ.4)

ตัวบ่งชี้

1. สามารถสรุปความเกี่ยวเนื่องกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ (สพฐ.4.1) (สมศ.4.1)
2. แก้ไขปัญหาได้เหมาะสมกับวัย (สพฐ.4.2) (สมศ.4.2)
3. มีจินตนาการ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (สพฐ.4.3) (สมศ.4.3)

มาตรฐานที่ 18 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (สพฐ.1) (สมศ.1)

ตัวบ่งชี้

1. มีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก (สพฐ.5.1) (สมศ.5.1)
2. มีทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (สพฐ.5.2) (สมศ.5.2)
3. มีทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสมกับวัย (สพฐ.5.3) (สมศ.5.3)
4. มีทักษะในการสังเกตและการสำรวจ (สพฐ.5.4) (สมศ.5.4)
5. มีทักษะในเรื่องมิติสัมพันธ์และกะประมาณ สามารถเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่างๆ และทักษะต่างๆ (สพฐ.5.5, 5.6, 5.7) (สมศ.5.5)
6. มีความรู้ในเรื่องตนเอง บุคคลที่เกี่ยวข้อง ธรรมชาติและสิ่งต่างๆ รอบตัว (สพฐ.5.5) (สมศ.5.6)

มาตรฐานที่ 19 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (สพฐ.6) (สมศ.6)

ตัวบ่งชี้

1. มีความสนใจใฝ่รู้ รักการอ่านและรู้จักตั้งคำถาม (มถ.11.4) (สพฐ.6.1) (สมศ.6.1)
2. ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัวและสนุกกับการเรียนรู้ (มถ.11.1) (สพฐ.6.2) (สมศ.6.2)

มาตรฐานที่ 20 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี (สพฐ.7) (สมศ.2)

ตัวบ่งชี้

1. มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ (มถ.9.1) (สพฐ. 7.1) (สมศ.2.2)
2. มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ (เดิม มถ.32.1-2) (สพฐ. 7.2) (สมศ.2.1)
3. รู้จักสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมีนเมา (สพฐ.9.3) (สมศ.7.3)
4. มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (มถ.9.2) (สพฐ.7.4) (สมศ.2.4)
5. ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครู ผู้อื่นและชอบมาโรงเรียน (สพฐ.7.5) (สมศ.2.4)

มาตรฐานที่ 21 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว (สพฐ.8) (สมศ.3)

ตัวบ่งชี้

1. สนใจและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ (สพฐ.8.1) (สมศ.3.1)
2. สนใจและร่วมกิจกรรมด้านดนตรีและการเคลื่อนไหว (สพฐ.8.2) (สมศ.3.2)
3. สนใจและร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย (สพฐ.8.3) (สมศ.3.3)

มาตรฐานที่ 22 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มถ.14)

ตัวบ่งชี้

1. เคารพและเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (มถ.14.1)
2. เคารพในสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น รักษาสิทธิ เสรีภาพของตนเองและมีความเป็นประชาธิปไตย (มถ.14.2 ปรับปรุงเพิ่มเติม)
3. เคารพและปฏิบัติตามคำสั่งสอน คำแนะนำของพ่อ แม่ ครู ญาติและผู้ใหญ่ (มถ.14.4)
4. รู้จักท้องถิ่น และรักท้องถิ่น (มถ.14.5)

มาตรฐานที่ 23 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน (มถ.15)

ตัวบ่งชี้

1. ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจคุณภาพของผู้เรียน (มถ.35.1, 35.2 ปรับปรุงเพิ่มเติม)
2. ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจในความประพฤติการปฏิบัติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาและครู (มถ. 36.1 ปรับปรุงเพิ่มเติม)
3. ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในการให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนการช่วยเหลือด้านอื่นๆแก่ชุมชนและส่วนรวม (มถ.37, 38 ปรับปรุงเพิ่มเติม)

มาตรฐานที่ 24 สถานศึกษามีมาตรฐานเป็นที่พึงพอใจ และยอมรับโดยผู้ปกครอง และชุมชนให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา (มถ.37, 38 ปรับปรุงเพิ่มเติม) (สมศ.14)

ตัวบ่งชี้

1. ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจในความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการให้บริการด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ วิชาการอื่นๆ ของสถานศึกษาแก่ชุมชน (มถ.37.1, 37.2)
2. ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา และให้การสนับสนุนทรัพยากรปัจจัยต่างๆ ในการจัดและ พัฒนาการศึกษา (มถ.38.1-2 ปรับปรุงเพิ่มเติม) หมายเหตุ

สมศ. หมายถึง มาตรฐานสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

สพฐ. หมายถึง มาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มถ. หมายถึง มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่น (เดิม)

มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาคูหาอายุระหว่าง 3-5 ปี (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2552 : 7-30) มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา เป็นศูนย์เด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง และศูนย์เด็กเล็กของส่วนราชการต่างๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ศูนย์อบรม เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/ มัสยิด กรมการศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (เด็ก 3-5 ขวบ) รับถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ ซึ่งต่อไปนี้ เรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเด็กเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต การพัฒนาให้ได้รับความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาจึงนับเป็นภารกิจสำคัญที่หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบจะต้องตระหนัก และให้ความสนใจ เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานเหมาะสมกับวัยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเทศบาลหรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้งและดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่างๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่

รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในทุกด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตาม ศักยภาพ และได้มาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำ มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินงาน เพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสมซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือ ปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป สำหรับมาตรฐานดังกล่าวได้รวบรวมและจัดทำขึ้น จำแนกออกเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน 4 ด้าน ประกอบด้วย (สำนักประสานและพัฒนาการจัด การศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. 2552 : 14-15)

1. ด้านบุคลากร และการบริการ

เป็นการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ เช่น คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ประกอบอาหาร ตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยเป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย

3. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรเป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนา เด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรได้แก่ คุณลักษณะ ของเด็กที่พึงประสงค์ 12 ประการ คุณลักษณะตามวัย (ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ สติปัญญา) การจัดประสบการณ์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็ก

4. ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชนเป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน เช่น การประชุมชี้แจงให้ราษฎรในชุมชนทราบถึงผลประโยชน์และความจำเป็นของการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การจัดให้มีกองทุนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน ตลอดจน การติดตามและประเมินผลรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมจากชุมชน หรือประชาคมในท้องถิ่น

แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้อง คำนึงถึงขอบข่ายของสายงานบังคับบัญชาและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ 2542 ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องบริหารจัดการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่ กำหนดโดยจะต้องจัดให้มีการประเมินตนเองทุกปี เพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการจัดการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนั้น เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้การดูแล และพัฒนาผู้เรียนอย่างมี ประสิทธิภาพได้มาตรฐาน ควรพิจารณาจัดแบ่งงานที่จะต้องปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์ฯ ให้ครอบคลุมลักษณะงานต่อไปนี้

1. งานบุคลากรและการบริหารจัดการ
2. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
3. งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร
4. งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

ทั้งนี้ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบงานดังกล่าวโดยแบ่งและมอบหมายงานตามความถนัด ความสามารถ และลักษณะของงานที่ต้องดำเนินการทั้ง 5 งาน อย่างไรก็ตาม ในการจัดแบ่งงานดังกล่าวควรคำนึงถึงความพร้อม และศักยภาพของแต่ละศูนย์ฯ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กอาจรวมลักษณะงานวิชาการและงานกิจการนักเรียนเป็นงานกลุ่มเดียวกัน/หรือรวมลักษณะงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม กับงานธุรการ การเงิน พัสดุ เป็นกลุ่มงานเดียวกัน เป็นต้น การบริหารงานทั้ง 5 งานให้มีคุณภาพมีแนวทางการดำเนินงาน

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ (2542) ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาด้วย การกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้การศึกษาปฐมวัย หรือก่อนประถมศึกษา เป็นหน้าที่ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชน ผู้ปกครองได้รับบริการเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาก็ได้บัญญัติไว้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ ตามความพร้อมความเหมาะสม และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ

สาโรช คัชมาตย์ (สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. 2552 : 19 ; อ้างอิงมาจาก สาโรช คัชมาตย์. 2550) กล่าวว่า มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โดยการพัฒนามนุษย์นั้น ต้องเริ่มตั้งแต่เด็กเล็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงสถานที่หนึ่งซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างทรัพยากรที่ทรงคุณค่า การดูแลรับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถือเป็นภารกิจที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กเล็กในชุมชนท้องถิ่นให้มีความพร้อมและมีศักยภาพตามวัยปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการถ่ายโอนจากส่วนราชการต่างๆ และที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง ดังนั้นมาตรฐานการดำเนินงานและบริหารจัดการศูนย์ จึงมีความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านโครงสร้างอาคารสถานที่ และการบริหารงาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ จึงจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างมีระบบ มีมาตรฐาน และมีคุณภาพตามหลักวิชาการ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี (2547 : 5-8) ศูนย์เด็กเล็กเป็นสถานที่ที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็กแห่งที่สอง รองจากพ่อแม่ และญาติ การพัฒนาเพื่อให้ศูนย์เด็กได้มาตรฐานและมีคุณภาพนั้น ควรพัฒนาทั้งคนและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป กระทรวงสาธารณสุขได้นำแนวคิดเมื่อนำอยู่ชุมชนนำอยู่ มาใช้ในการพัฒนาเด็กเล็ก ภายใต้ชื่อโครงการศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งส่วนราชการ และท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และระดมความร่วมมือจากชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ให้ครอบคลุมกิจกรรมการส่งเสริมคุณภาพ พัฒนาเด็กและการอนามัย สิ่งแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งศูนย์เด็กเล็กพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน (กรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2552)

มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติเกิดขึ้นมาจากหลายเหตุผลหลายประการ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2552 : 3-4) ประการแรกความตื่นตัวของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กเล็ก และได้จัดตั้งศูนย์เด็กเล็ก เพื่อให้การดูแลพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนเพราะเห็นความสำคัญของการพัฒนาในช่วงวัยต่างๆ รวมทั้งความจำเป็นจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมที่พ่อแม่ ครอบครัวที่มีเวลาที่จะอยู่ดูแลให้การพัฒนาเด็กได้อย่างเพียงพอ ประการที่สอง สภาพสังคมที่แบ่งงานกันทำตามความสามารถ เชี่ยวชาญ ที่ทำให้เชื่อมั่นว่าความรู้ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญได้ถูกรวบรวมไว้ในที่บางแห่ง บางคนที่ได้รับการศึกษาและพัฒนาความสามารถเฉพาะทางเป็นพิเศษ ที่ทำให้มีการส่งลูกหลานเข้ารับการดูแลจากศูนย์เด็กเล็กมากยิ่งขึ้น ประการที่สาม หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่ได้จัดตั้งศูนย์เด็กเล็กขึ้นมามีบทบาทหน้าที่ ความชำนาญต่างกันให้ความสำคัญกับเด็กในแง่มุมที่ต่างกัน กำหนดกรอบมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากความรู้ ความชำนาญต่างกันที่ทำให้เด็กเล็กของไทยในภูมิภาคต่างๆ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมต่างๆ ได้รับการดูแลจากมาตรฐานที่หลากหลาย

จากการที่รัฐบาลไทยได้ลงนามในภาคยานุวัตร อนุสัญญาสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) มีผลให้ประเทศไทยต้องจัดทำรายงานการดูแลพัฒนาเด็กของประเทศไทย ต่อคณะอนุกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติซึ่งข้อมูลที่รายงานในแง่ของความทั่วถึงของการพัฒนาเด็กเล็กว่ามีอยู่ทั่วทุกภูมิภาค เขตเมือง เขตชนบท ตลอดจนเขตชายแดนที่ห่างไกลก็มีโรงเรียน หรือมีศูนย์เด็กเล็กของตำรวจตระเวนชายแดนที่จะให้การพัฒนาเด็กถูกตั้งคำถามเกี่ยวกับมาตรฐานกลาง หรือมาตรฐานของชาติเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็กที่จะเป็นเครื่องประกันว่าเด็กเล็กของไทยได้รับการดูแลโดยมีมาตรฐานขั้นต่ำ เท่าเทียมกันจากแง่มุมของอนุสัญญาที่กล่าวถึงว่า เด็กจะต้องไม่ถูกแบ่งแยก مييزชน พื้นที่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การขาดมาตรฐานกลางของชาติจึงเปรียบเสมือนเป็นการปล่อยปละละเลยการทำตามอนุสัญญาข้อนี้ หรือปล่อยให้เด็ก ถูกแบ่งแยกด้วยสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมโดยปริยาย

จึงได้มีมติมอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เร่งรัดดำเนินการยกระดับศูนย์เด็กเล็กในชุมชนให้บรรลุเป็นรูปธรรมโดยเร็วเนื่องจากเป็นนโยบายที่สำคัญ

เรื่องหนึ่งของรัฐบาลและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มอบหมายให้สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) ดำเนินการ

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส (สท.) มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมสวัสดิภาพ การคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิเด็กโดยพัฒนามาตรฐานการกลไก ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานจามนโยบายและมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต จึงได้เร่งรัดให้มีการจัดทำมาตรฐานกลางที่จะเป็นมาตรฐานของชาติ เพื่อให้เด็กได้รับการดูแล พัฒนาที่เท่าเทียมกันในระดับหนึ่ง โดยร่วมมือกับสถาบันการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จัดทำมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นและได้มีการทดลองนำไปใช้ประเมิน ซึ่งได้ผลที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง นับตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2555 สถานศึกษาแห่งรวมทั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งถือว่าเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะต้องได้รับการประเมินและรับรองคุณภาพตาม พ.ร.บ. ดังกล่าว สท. จึงได้นำมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตจัดทำมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับระบบการประเมิน ของ สมศ. ซึ่งเป็นอีกกลไกหนึ่งในกระบวนการรับรอง/ประกันคุณภาพการศึกษาของชาติ โดยเชิญผู้แทนจากหน่วยงาน ต่างๆ ที่จัดการศึกษาของเด็กเล็ก ซึ่งแต่ละหน่วยมีจุดเด่น ทั้งด้านองค์ความรู้ และแนวทางการปฏิบัติเฉพาะของตนเข้าร่วมพิจารณา ปรับปรุง ได้แก่ กรมอนามัย (กระทรวงสาธารณสุข) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (กระทรวงมหาดไทย) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พม.) สำนักพัฒนาสังคม (กรุงเทพมหานคร) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.สำนักนายกรัฐมนตรี) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อให้ จุดเด่นที่ปรากฏอยู่ในมาตรฐานของหน่วยงานต่างๆ เกิดประโยชน์ต่อเด็กไทยโดยทั่วถึงเท่าเทียมกันทั่วทุกภูมิภาคโดยไม่จำกัดอายุภายใต้สังกัดใด

เกณฑ์มาตรฐาน ถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐาน 3 ประการ คือ (1) การบริหารจัดการที่ดี (2) กระบวนการบริการหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กที่มีคุณภาพและ (3) ประสิทธิภาพจากการดำเนินงาน คือ เด็กต้องได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพโดยคณะรัฐมนตรี ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2554 ได้มีมติให้ความเห็นชอบให้ร่างมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ ใช้เป็นมาตรฐานกลางของประเทศและมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน สำนักพัฒนาสังคมกรุงเทพมหานคร กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดำเนินการโดยนำมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งชาติใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงานศูนย์ และเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพของศูนย์เด็กเล็ก

มาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งชาติกับระบบประกันคุณภาพ

มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ จะเป็นเครื่องมือพื้นฐานในระบบการประกันคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ การประกันคุณภาพภายในที่หน่วยปฏิบัติหรือศูนย์เด็กเล็กจะได้ใช้เป็นเครื่องมือ

พัฒนาคุณภาพการดำเนินงานของศูนย์โดยนำไปใช้ในการประเมินการดำเนินงานของหน่วยงานเอง (Self Assessment) กำหนด แนวทางปรับปรุงการดำเนินการของตนเอง (Self Improvement) และดำเนินการด้วยความร่วมมือของบุคลากรในศูนย์ ฯ เพื่อให้ศูนย์ ฯ พร้อมรับการประเมินจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่จะดำเนินการประเมินให้ทั่วถึง ภายในปี 2559 สท. จึงได้เร่งรัดจัดทำคู่มือการใช้มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ เพื่ออธิบายขยาย ความสาระแง่มุมต่างๆ ในมาตรฐาน ฯ ให้เกิดความชัดเจนแก่ผู้ปฏิบัติเพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์ จากมาตรฐานมากที่สุดโดยเชิญผู้แทนหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมจัดทำในฐานะคณะกรรมการ ขับเคลื่อนการส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัย

บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการยกระดับคุณภาพเด็กเล็กของประเทศไทย

1. ศูนย์เด็กเล็ก จะต้องปรับปรุง ยกระดับคุณภาพตัวเองให้สอดคล้องมาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก แห่งชาติซึ่งถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
2. หน่วยงานกำกับดูแล จะต้องสนับสนุนการยกระดับคุณภาพของศูนย์ และดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพโดยดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นระบบใหญ่ ในการยกระดับคุณภาพ อีกระบบหนึ่งพร้อมกันไปด้วย
3. สมศ. และหน่วยงานที่ได้รับการรับรอง/กำกับดูแลของ สมศ. จะต้องประเมิน การประกันคุณภาพในอีกครั้งหนึ่ง ถือเป็น การประกันคุณภาพภายนอกที่ทำให้ครบตามระบบประกัน คุณภาพ
4. สท. เองจะต้องสนับสนุนการใช้มาตรฐาน หรือทำให้ศูนย์ ฯ และหน่วยงาน กำกับดูแลศูนย์เข้าใจเกณฑ์มาตรฐาน และนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรายงานความก้าวหน้า ในการดำเนินการเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์มาตรฐาน และผลต่อคณะรัฐมนตรี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สมยศ มีศิลป์ (2550 : 164) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่าส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ 6 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านแนวการจัด ประสบการณ์ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์ ด้านความปลอดภัย สุขภาพอนามัย และด้านโภชนาการ ผลการวิจัยพบว่า รายการที่มีการปฏิบัติร้อยละ 100 คือ รายการที่ส่งเสริมด้านความรู้และทักษะการในสอน การกำหนดวิธีการและการสรรหาครูผู้สอน

การสนับสนุนให้ครูได้เพิ่มพูนความรู้ การจัดสถานที่ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเอาใจใส่ในเรื่องความสะอาดและความปลอดภัย การจัดท้าวัดดูอุปกรณ์ การจัดสื่อการเรียนรู้ภายในห้องเรียน และกลางแจ้ง ตลอดจนการตรวจสอบสภาพและให้ภูมิคุ้มกัน แต่การผลิตสื่อขึ้นใช้เองมีน้อย รายการที่กล่าวมาดังกล่าว ล้วนมีอุปสรรคปัญหาในการดำเนินงานทั้งสิ้น ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากขาดการประชุม อบรม สัมมนา และประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง งบประมาณไม่เพียงพอบุคลากรขาดการศึกษาเพิ่มเติมและการนิเทศติดตามการสอน

ชาตรี น้อยหอม (2550 : 25) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าสภาพปัญหาที่มีต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับ“ปานกลาง” การบริหารจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่การเข้ามามีส่วนร่วมยังมีน้อย การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนประสบการณ์ จะมีครูผู้ดูแลเด็กเป็นผู้จัดทำเท่านั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ในการดำเนินงานการจัดกิจกรรมร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น ร่วมกันบริจาคเงินและสิ่งของและจะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่การเข้าไปมีส่วนร่วมยังมีน้อยเนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาเพราะต้องไปทำงาน บางส่วนไปทำงานต่างถิ่น และไม่เข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ในการมีส่วนร่วม ส่วนบทบาทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการเป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการของท้องถิ่น และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ยังไม่มีการดำเนินการในเรื่องเหล่านี้ มีเฉพาะการจัดให้มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านเท่านั้น และจัดให้มีการปฐมนิเทศพ่อแม่ผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ซึ่งทุกแห่งมีการปฐมนิเทศพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นประจำเพื่อชี้แจงนโยบายการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ

ศิริกุล อิศรานุรักษ์ (2550 : 120) ได้ศึกษาเรื่องประเมินระบบบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การถ่ายโอนภารกิจศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากหน่วยงานเดิมยังไม่สมบูรณ์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่มีความได้เปรียบด้านเงินทุนและข้อมูลข่าวสาร ทำให้มีโอกาสพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งในด้านกายภาพและบุคลากรได้มากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก

สำนักประสานและการพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (2552 : 95) ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาที่ผ่านมาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่ทราบบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาตามอำนาจหน้าที่ของตนเอง ทำให้ขาดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและมีจุดอ่อนด้านบุคลากร คือส่วนใหญ่ยังขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาและอำนาจการตัดสินใจส่วนใหญ่อยู่ที่ผู้บริหารท้องถิ่น

อุดมลักษณ์ คำลือ (2553 : 55-58) ได้ศึกษาทฤษฎีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พบว่าในภาพรวมบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีทฤษฎีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในระดับเห็นด้วยมาก อันดับแรก คือด้านบริหารวิชาการ รองลงมาคือด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงบประมาณ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทต่างกันและรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างกัน มีทฤษฎีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งต่างกันมีทฤษฎีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไม่แตกต่างกัน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Bereiter และ Engelmann (1966 : 70) ได้กล่าวถึงลักษณะของครูชั้นเด็กเล็กว่า ครูต้องมีความสนใจการสอนและช่วยเหลือให้เป็นคนรอบรู้ ครูต้องเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ดูต่ำ พุดจาไปเพราะกับเด็ก เป็นคนเปิดเผย ไม่วิตกต่อปัญหาความซุกซน หรือความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ครูต้องไม่สำคัญตนว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญเสียเองโดยไม่ยอมศึกษาหาหรือและเต็มใจที่จะพิจารณาเทคนิคต่างๆ ที่อาจจะทำให้การสอนได้ผลดีกว่า

Albully (1977 : 5687-A) ได้ทำการวิจัยเมื่อ ค.ศ. 1967 เรื่องการพัฒนาเกณฑ์สำหรับก่อตั้งโรงเรียนอนุบาลประจำตำบลได้ข้อเสนอจากผลการวิจัย พบว่า เกณฑ์การจัดตั้งต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ งบประมาณ การสรรหาครู โครงสร้างของหลักสูตรให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของชุมชน

Buford (2000 : 904-A) ได้ทำการวิจัยเมื่อ ค.ศ. 1975 เรื่องทัศนของผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนการสอนระดับอนุบาล ได้ข้อเสนอจากผลการวิจัยพบว่าการสอนชั้นอนุบาลควรเน้นพัฒนาการอารมณ์เป็นลำดับแรก การพัฒนาการทางร่างกายเป็นลำดับถัดมาและควรมีกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กมีกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองให้มากที่สุด

จากผลการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย นอกจากจะมุ่งให้เด็กมีความพร้อมในอันที่จะเรียนในระดับประถมศึกษาได้ดี ยังเป็นการศึกษาพื้นฐานที่สำคัญ ที่จะทำให้เด็กมีชีวิตในอนาคตสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยจะมีผลไปตลอดชีวิต หากเด็กได้รับการดูแลที่ดีได้รับความรักความอบอุ่นจะทำให้เด็กเป็นคนสดชื่นแจ่มใส มองโลกในแง่ดี การพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและสถาบันหลายฝ่ายตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สิ่งแวดล้อม ตลอดจนองค์กรที่มีหน้าที่จัดการศึกษาและ

จัดบริการพื้นฐานให้แก่เด็ก และองค์การบริหารส่วนตำบลยังเข้าใจในสภาพและแนวทางในการพัฒนาการศึกษาน้อย และยังเห็นว่าการจัดการศึกษามีปัญหาเร่งด่วน เมื่อจัดสรรงบประมาณก็จัดให้โดยอ้อม ไม่จัดให้โดยตรง และที่สำคัญบุคลากรมีไม่เพียงพอและขาดประสบการณ์ในการจัดการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิธีสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ได้แก่ นักวิชาการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และตัวแทนคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 16 อำเภอ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 400 แห่ง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ นักวิชาการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กและตัวแทนคณะกรรมการศูนย์ฯ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ แบ่งเป็นอำเภอจำนวน 16 อำเภอ กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan ได้จำนวน 14 อำเภอ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 224 คน ผู้ศึกษาได้ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 16 อำเภอ กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan ซึ่งผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้ จำนวน 14 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอภูเขียว อำเภอคอนสาร อำเภอบ้านแท่น อำเภอแก้งคร้อ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอภักดีชุมพล อำเภอจัตุรัส อำเภอเนินสง่า อำเภอบำเหน็จณรงค์ อำเภอเทพสถิต อำเภอคอนสาร อำเภอเกษตรสมบูรณ์ อำเภอหนองบัวแดง

ขั้นที่ 2 เลือกองค์การบริหารส่วนตำบล ในแต่ละอำเภอ ใช้การเลือกสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับสลากเลือกองค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละอำเภอ อำเภอละ 4 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่างองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 56 แห่ง

ขั้นที่ 3 เลือกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละตำบล ใช้การเลือกสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับสลากเลือกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ในแต่ละตำบล ตำบลละ 1 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 56 แห่ง

ขั้นที่ 4 เลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักวิชาการศึกษา ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างนักวิชาการศึกษา จำนวน 56 คน

ขั้นที่ 5 เลือกกลุ่มตัวอย่าง หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 56 คน

ขั้นที่ 6 เลือกกลุ่มตัวอย่าง ครูผู้ดูแลเด็ก ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 56 คน

ขั้นที่ 7 เลือกกลุ่มตัวอย่าง ตัวแทนคณะกรรมการศูนย์ ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนคณะกรรมการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 56 คน ได้กลุ่มตัวอย่างเป็น นักวิชาการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และตัวแทนคณะกรรมการศูนย์ รวมกันทั้งหมดจำนวน 224 คน

ตาราง 2 อำเภอและองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นพื้นที่ในการศึกษา

อำเภอ	องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
1. เมืองชัยภูมิ	อบต.บ้านค่าย / อบต.หนองไผ่ / อบต.ห้วยต้อน / อบต.รอบเมือง
2. ภูเขียว	อบต.โอโธ / อบต.ธาตุทอง / อบต.กวางโจน / อบต.ผักปัง
3. คอนสาร	อบต.ทุ่งพระ / อบต.ดงบัง / อบต.ดงกลาง / อบต.โนนคูณ
4. บ้านแท่น	อบต.สามสวน / อบต.บ้านเต่า / อบต.บ้านแท่น / อบต.หนองคู
5. แก้งคร้อ	อบต.เก่าyadi / อบต.ท่ามะไฟหวาน / อบต.โคกสูง / อบต.หนองขาม
6. บ้านเขว้า	อบต.ชีบน / อบต.ลุ่มลำชี / อบต.ภูแลนคา / อบต.ตลาดแล้ง
7. ภูกระเทียม	อบต.วังทอง / อบต.แหลมทอง / อบต.เจาทอง / อบต.บ้านเจียง
8. จัตุรัส	อบต.สัมป่อย / อบต.ละหาน / อบต.หนองบัวบาน/อบต.หนองโดน
9. เนินสง่า	อบต.รังงาม /อบต.ตาเนิน / อบต.กะฮาด / อบต.หนองฉิม
10. บำเหน็จณรงค์	อบต.หัวทะเล / อบต.โคกเพชรพัฒนา / อบต.บ้านชวน / อบต.บ้านเพชร
11. เทพสถิต	อบต.ห้วยยายจิว / อบต.โป่งนก / อบต.บ้านไร่ / อบต.วะตะแบก
12. คอนสวรรค์	อบต.ห้วยไร่ / อบต.ยางหวาย / อบต.ศรีสำราญ / อบต.ช่องสามหมอ
13. เกษตรสมบูรณ์	อบต.กุดเลาะ / อบต.บ้านยาง / อบต.สระโพ้นทอง / อบต.บ้านบัว
14. หนองบัวแดง	อบต.นางแดด / อบต.วังชมพู / อบต.ท่าใหญ่ / อบต.คูเมือง
รวม	56

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามความมุ่งหมายของการศึกษา จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การดำรงตำแหน่ง เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามถึงสภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ โดยมีลักษณะตัวเลือก 5 ระดับ (Rating Scale) ของปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีวัดของ Likert (Likert's Scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีทั้งสิ้น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถาม ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

วิธีสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้ารายละเอียดต่างๆ จากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
2. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาค้นคว้าและการสร้างเครื่องมือ
3. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert ซึ่งกำหนดปัญหาในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4. สร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended) ตามกรอบแนวคิด 4 ด้านเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง ข้อเสนอแนะ แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
6. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความถูกต้องเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรง (Content Validity) แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์การหาค่า IOC (Item Objective Congruence Index) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67–1 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 โดย ประกอบด้วย
  - 6.1 นายนิยม เบ้าลี ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบัวบานสามัคคี ตำบลหนองบัวบาน อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
  - 6.2 นางวาสนา ตาลทอง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 จังหวัดชัยภูมิ
  - 6.3 นางปภาวรินทร์ ศรีจำปา ครูชำนาญการโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล ตำบลชัยภูมิ อำเภอชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
7. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง
8. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลชัยภูมิ จำนวน 30 ชุด แล้วนำผลทดลองดังกล่าวมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 0.34–0.91 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95
9. นำแบบสอบถามที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ให้เรียบร้อยเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลถึงกลุ่มตัวอย่าง
2. ส่งหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
3. ส่งหนังสือพร้อมแบบสอบถามไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลพร้อมติดต่อบริษัทพิมพ์ด้วยตนเอง

4. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 224 คน ผู้ศึกษาได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปที่องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้จัดส่งแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์
5. ประสานทางโทรศัพท์ให้นักวิชาการศึกษา ของแต่ละตำบลเก็บรวบรวมและจัดส่งเครื่องมือให้ทางไปรษณีย์
6. ผู้ศึกษาค้นคว้าเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่ส่งแบบสอบถามกลับมาให้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจความสมบูรณ์
2. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
3. วิเคราะห์ระดับสภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เกณฑ์การแปรผลการให้คะแนน สภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 102-103)

ระดับมากที่สุด	กำหนดให้ 5 คะแนน
ระดับมาก	กำหนดให้ 4 คะแนน
ระดับปานกลาง	กำหนดให้ 3 คะแนน
ระดับน้อย	กำหนดให้ 2 คะแนน
ระดับน้อยที่สุด	กำหนดให้ 1 คะแนน

กำหนดเกณฑ์การแปลค่าความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00	หมายถึง	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50	หมายถึง	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50	หมายถึง	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50	หมายถึง	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50	หมายถึง	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นรายด้าน โดยใช้เฉลี่ยจากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโดยหาค่าความถี่และร้อยละ

5. สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้วิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือในการศึกษา

1.1 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation)

1.2 การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาเลือกใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้

สถิติพื้นฐาน

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้เสนอผลการ วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมและจำแนกตามสถานภาพ
3. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ จากแบบสอบถามปลายเปิด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม
การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ผลปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวน ค่าร้อยละ ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลเบื้องต้น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
-นักวิชาการศึกษา	51	25.25
-หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	49	24.26
-ครูผู้ดูแลเด็ก	52	25.74
-ตัวแทนคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	50	24.75
รวม	202	100

จากตาราง 3 พบว่า แบบสอบถามที่ได้รับคืน มีจำนวน 202 ชุด จากทั้งหมด 224 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.18 ซึ่งมีข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 25.74 นักวิชาการศึกษา จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 25.25 ตัวแทนคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 24.75 และหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 24.26

2. วิเคราะห์สภาพปัญหาพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมและจำแนกตามสถานภาพ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมและรายด้าน

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ	2.48	0.47	น้อย
2. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	2.96	0.50	ปานกลาง
3. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	2.06	0.47	น้อย
4. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน	2.62	0.42	ปานกลาง
โดยรวม	2.53	0.28	ปานกลาง

จากตาราง 4 พบว่า สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ระดับน้อย 2 ด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($\bar{x} = 2.96$) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ($\bar{x} = 2.62$) ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ($\bar{x} = 2.48$) และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ($\bar{x} = 2.06$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานจัดการศึกษาเด็กเล็ก ควบคุม มีนโยบาย และจัดทำแผนการดำเนินงาน กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ	2.92	0.67	ปานกลาง
2. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปในสาขาวิชาเอกปฐมวัย และมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรและการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามนโยบาย	2.14	0.76	น้อย
3. ผู้บริหารพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ และมีวิธีการสรรหาบุคคลซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด	2.56	0.62	ปานกลาง
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดการศึกษาให้ผู้ปกครอง/ชุมชนทราบ เช่น จัดประชุม ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน	2.16	0.51	น้อย
5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเพียงพอและเหมาะสม	3.14	0.78	ปานกลาง
6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการศึกษา เช่น คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ/ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	1.93	0.79	น้อย
โดยรวม	2.48	0.47	น้อย

จากตาราง 5 พบว่า สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ ระดับน้อย 3 ข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ 3 ลำดับแรก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเพียงพอและเหมาะสม ($\bar{x}=3.14$) ผู้บริหาร มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานจัดการศึกษาเด็กเล็ก ควบคุม มีนโยบาย และจัดทำแผนการ ดำเนินงาน กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ ($\bar{x}=2.92$) และ ผู้บริหารพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ และมีวิธีการสรรหาบุคคลซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ($\bar{x}=2.56$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีมาตรการป้องกันอัคคีภัย และอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น	3.24	0.80	ปานกลาง
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีบริเวณพื้นที่ ทั้งภายใน และภายนอกอาคาร ที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ เหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก	3.17	0.82	ปานกลาง
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีพื้นที่เล่นกลางแจ้งเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน และมี เครื่องเล่นสนามที่ปลอดภัย	3.42	0.75	ปานกลาง
4. อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย เช่น ถังดับเพลิง หรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคารไว้อย่างครบครันและพร้อมใช้	3.00	0.62	ปานกลาง
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีตู้ยา และเครื่องเวชภัณฑ์ สำหรับการปฐมพยาบาลวางไว้อยู่ในที่สูง ให้พื้นมือเด็ก	2.27	0.71	น้อย
6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกัน อุบัติภัยอย่างสม่ำเสมอ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง	2.70	0.69	ปานกลาง
โดยรวม	2.96	0.50	ปานกลาง

จากตาราง 6 พบว่า สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$) เมื่อพิจารณาจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีพื้นที่เล่นกลางแจ้งเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน และมีเครื่องเล่น สนามที่ปลอดภัย คิดจากร้อยละ 3.42, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีมาตรการป้องกันอัคคีภัยและอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.24, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีบริเวณพื้นที่ ทั้งภายใน และภายนอกอาคาร ที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 3.17 และอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย เช่น ถังดับเพลิง หรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณ อาคารไว้อย่างครบครันและพร้อมใช้ คิดเป็นร้อยละ 3.00

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านวิชาการและ กิจกรรมตามหลักสูตร

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
13. การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำใน ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาไป พร้อมๆ กัน	2.20	0.50	น้อย
14. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดการศึกษาให้เด็กได้รับการพัฒนา ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล	2.00	0.69	น้อย
15. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ใช้เวลาประมาณ 40 – 60 นาที ต่อวัน	2.14	0.80	น้อย
16. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริมด้านโภชนาการสำหรับเด็กให้ได้รับสารอาหารครบ 5 หมู่	2.05	0.69	น้อย
17. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ เด็กอย่างต่อเนื่องโดยการส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และ ทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้อย่างเหมาะสม	1.96	0.59	น้อย
18. ผู้ดูแลเด็กควรมีการออกเยี่ยมบ้านของเด็กเป็นประจำ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	2.04	0.68	น้อย
โดยรวม	2.06	0.47	น้อย

จากตาราง 7 พบว่า สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ 3 ลำดับแรก คือ การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาไปพร้อมๆ กัน ($\bar{x} = 2.20$) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที ต่อวัน ($\bar{x} = 2.14$) และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริมด้านโภชนาการสำหรับเด็กให้ได้รับสารอาหารครบ 5 หมู่ ($\bar{x} = 2.05$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
19. ผู้ดูแลเด็กควรมีบทบาทในการเชื่อมโยงให้บ้านและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เช่น การปฐมนิเทศ ผู้ปกครองก่อนเปิดภาคเรียนทุกปี	2.74	0.77	ปานกลาง
20. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยการแจ้งผลการพัฒนาการเด็กเป็นประจำทุกภาคเรียน	2.73	0.79	ปานกลาง
21. ผู้ดูแลเด็กเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมวันเด็ก ,วันแม่แห่งชาติ วันเข้าพรรษา,วันบัณฑิตน้อย เป็นต้น	2.21	0.66	น้อย
22. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนตามโอกาสอันเหมาะสม	3.28	0.63	ปานกลาง
23. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ	2.46	0.56	น้อย
24. มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ประชาชน และหน่วยงานต่างๆ รับทราบอย่างต่อเนื่อง	2.34	0.53	น้อย
โดยรวม	2.62	0.42	ปานกลาง

จากตาราง 8 พบว่า สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ ระดับน้อย 3 ข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ 3 ลำดับแรก คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนตามโอกาสอันเหมาะสม ($\bar{x} = 3.28$) ผู้ดูแลเด็กควรมีบทบาทในการเชื่อมโยงให้บ้านและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เช่น การปฐมนิเทศ ผู้ปกครองก่อนเปิดภาคเรียนทุกปี ($\bar{x} = 2.74$) และ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการแจ้งผลการพัฒนาการเด็กเป็นประจำทุกภาคเรียน ($\bar{x} = 2.73$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ โดยแบ่งออกเป็นรายด้าน 4 ด้าน

ด้านที่ 1 ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และด้านงบประมาณในการบริหารจัดการไม่เพียงพอ ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กได้เข้ารับการฝึกอบรม ดูงาน เพื่อนำพัฒนาองค์การของตนเอง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดงบประมาณสนับสนุน

ด้านที่ 2 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย คือ ไม่มีสนามเด็กเล่น เครื่องเล่นสนามไม่ได้มาตรฐาน สถานที่เล่นกลางแจ้งไม่เพียงพอ และสภาพอาคารเรียนเก่าทรุดโทรม ดังนั้น ควรจัดสนามเด็กเล่นพร้อมอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐานสำหรับเด็กให้ครบถ้วน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดงบประมาณในการก่อสร้างอาคารเรียนให้เป็นเอกเทศ

ด้านที่ 3 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร คือ ผู้บริหารไม่สนับสนุนการเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ ครูขาดประสบการณ์ไม่ได้รับการฝึกอบรมประสบการณ์ก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่ ได้รับการนิเทศติดตามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน้อย ดังนั้น ผู้บริหารควรสนับสนุนและจัดงบประมาณให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ

ด้านที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน คือ ไม่มีการรายงานผลการดำเนินงานแก่ชุมชนที่เป็นระบบ ผู้ปกครองส่วนมากเป็นคนแก่ที่เลี้ยงดูบุตรหลาน จึงไม่ให้ความร่วมมือ/สนับสนุนกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชนไม่ให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ โดยอ้างว่าเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น จัดการประชุมชี้แจงและรายงานผลการดำเนินงานให้ชุมชนรับทราบอย่างสม่ำเสมอ และจัดประชุมร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำเสนอการศึกษา ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

สรุปผล

จากการศึกษาการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ สรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 23.76 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 76.24 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 6.44 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 36.63 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 55.45 และอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 1.48 ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 24.26 ปริญญาตรี ร้อยละ 64.35 ปริญญาโท ร้อยละ 11.39 ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา ร้อยละ 25.25 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 24.26 ครูผู้ดูแลเด็ก ร้อยละ 25.74 และตัวแทนคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 24.75 ประสบการณ์การปฏิบัติงาน 1-3 ปี ร้อยละ 10.40 ปฏิบัติงาน 4-6 ปี ร้อยละ 26.73 ปฏิบัติงาน 7-9 ปี ร้อยละ 33.17 ปฏิบัติงาน 10-12 ปี ร้อยละ 28.22 และปฏิบัติงาน 13-15 ปี ร้อยละ 1.48

2. ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ ระดับน้อย 3 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเพียงพอและเหมาะสม

2.2 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ ระดับน้อย 1 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีพื้นที่เล่นกลางแจ้งเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน

2.3 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาไปพร้อมๆ กัน

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ ระดับน้อย 3 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนตามโอกาสอันเหมาะสม

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิรายด้าน

3.1 ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ มีปัญหาคือ ผู้บริหารไม่ส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร และงบประมาณในการบริหารจัดการน้อย

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กได้เข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เพื่อนำพัฒนาองค์กรของตนเอง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดงบประมาณสนับสนุน

3.2 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมมีปัญหา คือ ไม่มีสนามเด็กเล่น เครื่องเล่นสนามไม่ได้มาตรฐาน สถานที่เล่นกลางแจ้ง ไม่เพียงพอ และสภาพอาคารเรียนเก่าทรุดโทรม

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา คือ ควรจัดสนามเด็กเล่นพร้อมอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐานสำหรับเด็กให้ครบถ้วน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดงบประมาณในการก่อสร้างอาคารเรียนให้เป็นเอกเทศ

3.3 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีปัญหา คือ ผู้บริหารไม่สนับสนุน การเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ ครูขาดประสบการณ์ไม่ได้รับการฝึกอบรมประสบการณ์ก่อนเข้า ปฏิบัติหน้าที่ และได้รับการนิเทศติดตามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน้อย

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา คือ ผู้บริหารควรสนับสนุนและจัดงบประมาณ ให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนมีปัญหา คือ ไม่มีการรายงานผล การดำเนินงานแก่ชุมชนที่เป็นระบบ ผู้ปกครองส่วนมากเป็นคนแก่ที่เลี้ยงดูบุตรหลาน จึงไม่ให้ความร่วมมือ/ สนับสนุนกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และชุมชนไม่ให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ โดยอ้างว่า เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา คือ จัดการประชุมชี้แจงและรายงานผล การดำเนินงานให้ชุมชนรับทราบอย่างสม่ำเสมอ และจัดประชุมร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของ สมยศ มีศิลป์ (2550 : 164) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และ แนวทางการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ 6 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านแนวการจัดประสบการณ์ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์ ด้านความปลอดภัย สุขภาพอนามัย และ ด้านโภชนาการ พบว่า รายการที่มีการปฏิบัติร้อยละ 100 คือ รายการที่ส่งเสริมด้านความรู้และ ทักษะการในสอน การกำหนดวิธีการและการสรรหาครูผู้สอนการสนับสนุนให้ครูได้เพิ่มพูนความรู้ การจัดสถานที่ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเอาใจใส่ในเรื่องความสะอาดและ ความปลอดภัย การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การจัดสื่อการเรียนรู้ภายในห้องเรียนและกลางแจ้ง ตลอดจน การตรวจสุขภาพและให้ภูมิคุ้มกัน แต่การผลิตสื่อชิ้นใช้เองมีน้อย รายการที่กล่าวมาดังกล่าว ล้วนมี อุปสรรคปัญหาในการดำเนินงานทั้งสิ้น ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากขาดการประชุม อบรม สัมมนา และประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง งบประมาณไม่เพียงพอ บุคลากรขาดการศึกษาเพิ่มเติม และการนิเทศติดตามการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของชาติรี น้อยหอม (2550 : 25) ได้ศึกษา สภาพปัญหาการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าสภาพปัญหาที่มีต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหาร ส่วนตำบลในเขตอำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” การบริหาร

จัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริกุล อิศรานุรักษ์ (2550 : 120) ได้ศึกษาเรื่อง ประเมินระบบบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การถ่ายโอนภารกิจ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากหน่วยงานเดิมยังไม่สมบูรณ์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่มีความ ได้เปรียบด้านเงินทุนและข้อมูลข่าวสาร ทำให้มีโอกาสพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งในด้านกายภาพและ บุคลากรได้มากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก

2. ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ เป็นรายด้าน

2.1 ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ มีปัญหาในระดับปานกลาง ข้อที่เป็นปัญหา คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเพียงพอและ เหมาะสม และผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานจัดการศึกษาเด็กเล็ก ควบคุม มินนโยบาย และจัดทำแผนการดำเนินงาน กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและถูกต้อง ตามหลักวิชาการ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะผู้บริหารขาดความเข้าใจในการบริหาร และงบประมาณที่ได้รับ ไม่เพียงพอกับความต้องการ

2.2 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหา คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีพื้นที่เล่นกลางแจ้งเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน และมีเครื่องเล่นสนามที่ปลอดภัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย มีมาตรการป้องกันอัคคีภัยและอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะที่ที่ตั้งของศูนย์ส่วนใหญ่มีเนื้อที่จำกัด ทำให้อาคารสถานที่สำหรับเด็กปฐมวัยขาดมาตรฐาน การปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน นอกจากนี้ยังขาดงบประมาณในการจัดสร้างอาคารศูนย์ฯ ผู้ปกครองหรือชุมชนยังได้รับข้อมูลในการดำเนินงานอาจไม่ชัดเจน และอาจจะเป็นเพราะว่าผู้ปกครอง หรือชุมชนเข้าใจว่าการพัฒนาศูนย์ ฯ หรือกิจกรรมศูนย์ ฯ เป็นเรื่องของผู้บริหาร ครูผู้ดูแลเด็ก และ องค์กรบริหารส่วนตำบล อีกประการหนึ่ง ชุมชนมีภาระงานมากทำมาหาเลี้ยงชีพ ไม่มีเวลาที่จะมา ร่วมกับศูนย์ ฯ

2.3 ด้านวิชาการ มีปัญหาในระดับน้อย ข้อที่มีปัญหา คือ การจัดการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาไปพร้อมๆ กัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ใช้เวลา ประมาณ 40-60 นาทีต่อวัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มผู้ดำเนินการขาดความรู้ในการจัดทำ หลักสูตรการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย ประกอบกับครูผู้ดูแลเด็กไม่มีวุฒิการศึกษาด้านเด็กปฐมวัย โดยตรง ทำให้ขาดประสบการณ์ในเรื่องนี้ หรืออาจเกิดจากไม่มีแผนงานโครงการอบรมครูพี่เลี้ยงที่เข้าใหม่ หรือผู้ที่ยังไม่ผ่านการอบรมให้มีประสบการณ์ก่อนจะปฏิบัติงาน ขาดการประสานงานของผู้บริหารศูนย์ กับบุคลากรในสถานศึกษาที่ใกล้เคียง ขาดนโยบายในการให้ความช่วยเหลือ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดการติดตามนิเทศอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน มีปัญหาในระดับปานกลาง ข้อที่เป็นปัญหา คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ตามโอกาสอันเหมาะสม ผู้ดูแลเด็กควรมีบทบาทในการเชื่อมโยงให้บ้านและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เช่น การปฐมนิเทศ ผู้ปกครองก่อนเปิดภาคเรียนทุกปี และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการแจ้งผลการพัฒนาการเด็กเป็นประจำทุกภาคเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขาดสื่ออุปกรณ์ ในการดำเนินการเรื่องนี้เนื่องจากไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณให้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ข้อค้นพบจากการศึกษาและข้อมูลจากการศึกษาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ มีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารเรียนให้เป็นเอกเทศถาวร เพราะเป็นการจัดการมาตรฐานการศึกษาทางหนึ่ง
- 1.2 ควรจัดทำโครงการแผนงานพัฒนาบุคลากรผู้เกี่ยวข้องคือ ผู้บริหารศูนย์ ฯ ครูผู้ดูแลเด็ก และกรรมการบริหารศูนย์ ฯ ให้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนในการดำเนินงาน
- 1.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำหลักสูตรและคู่มือการดำเนินงานสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของศูนย์อบรมเด็กปฐมวัย เพื่อให้มีแนวปฏิบัติที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- 1.4 ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์และเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมของศูนย์อบรมเด็กปฐมวัย
- 1.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดสรรงบประมาณในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลให้แก่สำนักงานเขตการศึกษาเพื่อให้ได้ทราบข้อมูลปัญหาและรายงานผลการดำเนินงานให้หน่วยงานทราบและหาแนวทางแก้ไข

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

- 2.1 ควรทำการศึกษาการดำเนินของศูนย์อบรมเด็กปฐมวัยในชุมชนและโรงเรียน ประถมศึกษาที่สอนในระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและนำไปสู่การกำหนดนโยบาย และแนวทางปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน
- 2.2 ควรศึกษาบทบาทของผู้ปกครองและชุมชนต่อการพัฒนาการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยในชุมชน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. คู่มือมาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, ม.ป.ป.
- . มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและเกณฑ์การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. คู่มือการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2552.
- . ยุทธศาสตร์และมาตรฐานในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กในระดับท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550.
- กระทรวงศึกษาธิการ. การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของครูผู้สอน. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548.
- . พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545.
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. การศึกษาเส้นทางสู่ความสำเร็จของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนอกระบบ. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข, 2548.
- กรมอนามัย อนามัยที่ 5. คู่มือผู้ดูแลเด็ก. นครราชสีมา : กรมอนามัย, 2548.
- จรรยา ชินสี. แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552.
- ชาติรี น้อยหอม. สภาพปัญหาการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาอิสระ รพ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- นภาพนตร ธรรมบวร. การพัฒนากระบวนการคิดเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- นิภา เด็บโต. ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนเมือง ตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2552.

- พระครูวิโรจน์ธรรมาภิรักษ์ เรื่องรัมย์. ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รม.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- เยาวพา เดชคุปต์. “การพัฒนาปัญหาหลายด้านหรือการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย,” วารสารการศึกษาปฐมวัย. 1(3) : 25-32, 2547.
- ศิริกุล อิศรานุรักษ์. ประเมินการจัดระบบบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550.
- สมยศ มีศิลป์. ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2550.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี. การดำเนินโครงการศูนย์เด็กเล็กก่อนอายุ. สุราษฎร์ธานี : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2547.
- สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2552 – พ.ศ. 2554). กรุงเทพฯ : สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น, 2552.
- อนรรักษ์ มาสเนตร. ศึกษาการดำเนินงานการบริหารด้านการศึกษาตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมอนามัยของสถานการณพัฒนาเด็กปฐมวัย ในเขตบางซื่อ. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2552.
- อุดมลักษณ์ คำลือ. พรรณษะต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2553.
- ธีระ รุญเจริญ. ยุทธศาสตร์บริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เทศบาลอบจ. อบต. กทม. เมืองพัทยา. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2554.
- Albury, Ronald Graham. “The Development of Guiding,” Principles for the Establishment and Organization of a Parish Day Nursery School,” Dissertation Abstracts International. 37(9) : 5687-A ; March, 1977.
- Bereiter, Carl and Siegfried Engelmann. Teaching Disadvantaged Children in the Pre – school. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hall, 1966.
- Buford, Juanita Frye. “A Study of Faculty Development at a Historically Black Medical School,” Dissertation Abstracts International. 61(3) : 904-A ; September, 2000.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง สภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ในด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ในปีการศึกษา 2555 ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น โปรดตอบแบบสอบถามตามสภาพทุกข้อที่เป็นจริงผู้วิจัยจะประมวลและวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวม

2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของ นักวิชาการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และตัวแทนคณะกรรมการศูนย์ ฯ ใน 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจาก ชุมชน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่กรุณาให้ข้อมูล และตอบแบบสอบถาม มา ณ โอกาสนี้

นางสาวดอกจันทร์ เอื้อศรี

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ตำแหน่ง

- 1. นักวิชาการศึกษา
- 2. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 3. ครูผู้ดูแลเด็ก
- 4. ตัวแทนคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ในด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาว่าหน่วยงานของท่านมีปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก ในแต่ละข้ออยู่ในระดับใดโปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับปัญหาที่ตรงกับ
ความคิดเห็นของท่าน

5	คะแนน	หมายถึง	มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด
4	คะแนน	หมายถึง	มีปัญหาอยู่ในระดับมาก
3	คะแนน	หมายถึง	มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
2	คะแนน	หมายถึง	มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย
1	คะแนน	หมายถึง	มีปัญหาในอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ					
1	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานจัดการศึกษาเด็กเล็ก ควบคุม มีนโยบาย และจัดทำแผนการดำเนินงาน กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ					
2	หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปในสาขาวิชาเอกปฐมวัย และมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบดูแล บุคลากรและการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามนโยบาย					
3	ผู้บริหารพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย อย่างสม่ำเสมอ และมีวิธีการสรรหาบุคคลซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด					
4	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการประชาสัมพันธ์เรื่องการจัด การศึกษาให้ผู้ปกครอง/ชุมชนทราบ เช่น จัดประชุม ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้าน					
5	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้กับศูนย์พัฒนา เด็กเล็กอย่างเพียงพอและเหมาะสม					
	ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย					
6	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งคณะกรรมการด้าน การศึกษา เช่น คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ /คณะกรรมการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
7	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย มีมาตรการป้องกันอัคคีภัยและอุบัติเหตุที่ อาจเกิดขึ้น					
8	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีบริเวณพื้นที่ ทั้งภายใน และภายนอก อาคาร ที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติ กิจกรรมของเด็ก					

ข้อ	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีพื้นที่เล่นกลางแจ้งเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน และมีเครื่องเล่นสนามที่ปลอดภัย					
10	อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย เช่น ถังดับเพลิง หรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคารไว้อย่างครบครันและพร้อมใช้					
11	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีตู้ยา และเครื่องเวชภัณฑ์ สำหรับการปฐมพยาบาลวางไว้อยู่ในที่สูง ให้พื้นมือเด็ก					
12	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติเหตุอย่างสม่ำเสมอ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง					
	ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร					
13	การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาไปพร้อมๆ กัน					
14	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดการศึกษาให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล					
15	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ใช้เวลาประมาณ 40 - 60 นาที ต่อวัน					
16	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริมด้านโภชนาการสำหรับเด็กให้ได้รับสารอาหารครบ 5 หมู่					
17	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กอย่างต่อเนื่องโดยการส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้อย่างเหมาะสม					
18	ผู้ดูแลเด็กควรมีการออกเยี่ยมบ้านของเด็กเป็นประจำ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง					
19	ผู้ดูแลเด็กควรมีบทบาทในการเชื่อมโยงให้บ้านและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เช่น การปฐมนิเทศ ผู้ปกครองก่อนเปิดภาคเรียนทุกปี					

ข้อ	สภาพปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน					
20	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการแจ้งผลการพัฒนาการเด็กเป็นประจำทุกภาคเรียน					
21	ผู้ดูแลเด็กเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมวันเด็ก ,วันแม่แห่งชาติ วันเข้าพรรษา,วันบัณฑิตน้อย เป็นต้น					
22	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนตามโอกาสอันเหมาะสม					
23	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ					
24	มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ประชาชน และหน่วยงานต่างๆ รับทราบอย่างต่อเนื่อง					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา

คำชี้แจง ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาการจัดการศึกษา
โปรดยกตัวอย่างที่เห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญ และขอเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา

ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพัฒนาด้านบุคลากรและ
การบริหารจัดการอย่างไร

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ปัญหา.....

.....

.....

.....

ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพัฒนาด้านอาคาร สถานที่
สิ่งแวดล้อมและความ ปลอดภัย อย่างไร

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ปัญหา.....

.....

.....

.....

ด้านวิชาการ และกิจกรรมหลักสูตร

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพัฒนาด้านวิชาการและกิจกรรม
หลักสูตรอย่างไร

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ปัญหา.....

.....

.....

.....

ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วม
และการสนับสนุนจากชุมชนอย่างไร

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ปัญหา.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข
ตารางการหาค่าดัชนีความสอดคล้องด้านเนื้อหา

ตารางการให้ค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ

ชื่อผู้เชี่ยวชาญ .....

ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของ แบบสอบถาม
สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ระดับการปฏิบัติ			หมายเหตุ
	1	0	-1	
ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ				
1.ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานจัดการศึกษาเด็กเล็ก ควบคุม มีนโยบาย และจัดทำแผนการดำเนินงาน กำกับดูแลการ ดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและถูกต้องตามหลัก วิชาการ				
2.หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปใน สาขาวิชาเอกปฐมวัย และมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรและ การดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามนโยบาย				
3.ผู้บริหารพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย อย่างสม่ำเสมอ และมีวิธีการสรรหาบุคคลซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กที่กำหนด				
4.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการประชาสัมพันธ์เรื่องการจัด การศึกษาให้ผู้ปกครอง /ชุมชน ทราบ เช่น จัดประชุม ปฐมนิเทศ เยี่ยมบ้านเด็ก				
5.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้กับศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กอย่างเพียงพอและเหมาะสม				
6.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการศึกษา เช่น คณะกรรมการบริหารศูนย์/คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก				
ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย				
7.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและ ความปลอดภัย มีมาตรการป้องกันอัคคีภัยและอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น				
8.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีบริเวณพื้นที่ ทั้งภายใน และภายนอก อาคารที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรม ของเด็ก				

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ระดับการปฏิบัติ			หมายเหตุ
	1	0	-1	
9.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพื้นที่เล่นกลางแจ้งเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน และมีเครื่องเล่นสนามที่ปลอดภัย				
ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย				
10.อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย เช่น ถังดับเพลิง หรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคารอย่างครบครันและพอใช้				
11.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีตู้ยา และเครื่องเวชภัณฑ์ สำหรับการปฐมพยาบาลวางไว้ในที่สูง ให้พื้นมือเด็ก				
12.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติเหตุอย่างสม่ำเสมอ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง				
ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร				
13.การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาไปพร้อมๆกัน				
14.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดการศึกษาให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล				
15.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาทีต่อวัน				
16.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรส่งเสริมด้านโภชนาการสำหรับเด็กให้ได้รับสารอาหารครบ 5 หมู่				
17.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กอย่างต่อเนื่องโดยการส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้อย่างเหมาะสม				
18.ผู้ดูแลเด็กควรมีการออกเยี่ยมบ้านของเด็กเป็นประจำ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง				
19.ผู้ดูแลเด็กควรมีบทบาทในการเชื่อมโยงให้บ้านและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เช่น การปฐมนิเทศผู้ปกครองก่อนเปิดภาคเรียนทุกปี				

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ระดับการปฏิบัติ			หมายเหตุ
	1	0	-1	
ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน				
20. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการ แจ้งผลการพัฒนาการเด็กเป็นประจำทุกภาคเรียน				
21. ผู้ดูแลเด็กเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงานของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง เช่น วันแม่แห่งชาติ วัน เข้าพรรษา วันบิณฑบาตน้อย เป็นต้น				
22. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่จากแหล่ง การเรียนรู้ในชุมชนตามโอกาสอันเหมาะสม				
23. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการ ดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ				
24. มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กให้ประชาชน และหน่วยงานต่างๆ รับทราบอย่าง ทั่วถึง				

ภาคผนวก ค
ตารางการให้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ

การแปลผลค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของ แบบสอบถาม
สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

ข้อ	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			คะแนนรวม	IOC	สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
2	1	1	1	3	1	ใช้ได้
3	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
4	1	1	1	3	1	ใช้ได้
5	1	1	1	3	1	ใช้ได้
6	1	1	1	3	1	ใช้ได้
7	1	1	1	3	1	ใช้ได้
8	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้
9	1	1	1	3	1	ใช้ได้
10	1	1	1	3	1	ใช้ได้
11	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
12	1	1	1	3	1	ใช้ได้
13	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้
14	1	1	1	3	1	ใช้ได้
15	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
16	1	1	1	3	1	ใช้ได้
17	1	1	1	3	1	ใช้ได้
18	1	1	1	3	1	ใช้ได้
19	1	1	1	3	1	ใช้ได้
20	1	1	1	3	1	ใช้ได้
21	1	1	1	3	1	ใช้ได้
22	1	1	1	3	1	ใช้ได้
23	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
24	1	1	1	3	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ง

ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ข้อ	อำนาจจำแนก	ข้อ	อำนาจจำแนก
1	0.59	13	0.91
2	0.74	14	0.68
3	0.76	15	0.84
4	0.86	16	0.69
5	0.42	17	0.80
6	0.74	18	0.64
7	0.74	19	0.62
8	0.50	20	0.70
9	0.64	21	0.70
10	0.49	22	0.66
11	0.78	23	0.78
12	0.34	24	0.65
ค่าความเชื่อมั่น (α - Coefficient) = 0.95			

ภาคผนวก จ
หนังสือราชการขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ 0530.5(2)/9168

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

26 พฤศจิกายน 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน อาจารย์นิยม เบ้าลี

ด้วย นางสาวดอกจันทร์ เอื้อศรี นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” โดยมี อาจารย์ ดร.วุฒิจักข์ พกกลาง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษา ค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เพื่อที่นิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชุกาแพง)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง

ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ฝ่ายวิชาการบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โทร.0-4374-3143 โทรสาร. 0-4372-1764

ที่ ศธ 0530.5(2)/ฉ.168

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

26 พฤศจิกายน 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน อาจารย์वासนา ตาลทอง

ด้วย นางสาวดอกจันทร์ เอื้อศรี นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” โดยมี อาจารย์ ดร.วุฒิจักข์ณัฏ พกกลาง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เพื่อที่นิสิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชุกาแพง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ฝ่ายวิชาการบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร.0-4374-3143 โทรสาร. 0-4372-1764

ที่ ศธ 0530.5(2)/๑1๕๙

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

26 พฤศจิกายน 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน อาจารย์ปภาวรินทร์ ศรีจำปา

ด้วย นางสาวดอกจันทร์ เอื้อศรี นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” โดยมี อาจารย์ ดร.วุฒิจักขณ พกกลาง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เพื่อที่นิสิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชุกาแพง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ฝ่ายวิชาการบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร.0-4374-3143 โทรสาร. 0-4372-1764

ที่ ศธ 0503.5(2)ว.1๕๙

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

26 พฤศจิกายน 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลซับใหญ่

ด้วย นางสาวดอกจันทร์ เอื้อศรี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี อาจารย์ ดร.วุฒิวิจักษณ์ พกกลาง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดอนุญาตให้ นางสาวดอกจันทร์ เอื้อศรี ทดลองใช้เครื่องมือจากนักเรียนในสังกัดของท่าน ทั้งนี้จะทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว ตั้งแต่เดือน..... เป็นต้นไป เพื่อที่นีสิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแหง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 0-4375-4322 ถึง 40 ต่อ 6076

ที่ ศธ 0503.5(2)/ ๑168

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

26 พฤศจิกายน 2555

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่ากูบ

ด้วย นางสาวดอกจันทร์ เอื้อศรี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี อาจารย์ ดร.วุฒิจิวัฒน์ พกกลาง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดอนุญาตให้ นางสาวดอกจันทร์ เอื้อศรี ทดลองใช้เครื่องมือจากนักเรียนในสังกัดของท่าน ทั้งนี้จะทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว ตั้งแต่เดือน..... เป็นต้นไป เพื่อที่นิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชุกาแพง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง คณะศึกษาศาสตร์
โทร. 0-4375-4322 ถึง 40 ต่อ 6076

ที่ ศธ 0503.5(2)/จ1๕8

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

26 พฤศจิกายน 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตะโกทอง

ด้วย นางสาวดอกจันทร์ เอื้อศรี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี อาจารย์ ดร.วุฒิจักขณ์ พกกลาง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดอนุญาตให้ นางสาวดอกจันทร์ เอื้อศรี ทดลองใช้เครื่องมือจากนักเรียนในสังกัดของท่าน ทั้งนี้จะทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว ตั้งแต่เดือน..... เป็นต้นไป เพื่อที่นิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชุกำแพง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง คณะศึกษาศาสตร์
โทร. 0-4375-4322 ถึง 40 ต่อ 6076

ที่ ศธ 0503.5(2)/ ๑1๔๘

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

26 พฤศจิกายน 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ

ด้วย นางสาวดอกจันทร์ เอื้อศรี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี อาจารย์ ดร.วุฒิจิวัฒน์ พกกกลาง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดอนุญาตให้ นางสาวดอกจันทร์ เอื้อศรี เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในสังกัดของท่าน ทั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว ตั้งแต่เดือน..... เป็นต้นไป เพื่อที่นิตจะได้นำดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชุกาแพง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง คณะศึกษาศาสตร์
โทร. 0-4375-4322 ถึง 40 ต่อ 6076

ประวัติย่อของผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติย่อของผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ	นางสาวดอกจันทร์ เอื้อศรี
วันเกิด	วันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2514
สถานที่เกิด	อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 32/2 หมู่ 5 ตำบลหนองบัวใหญ่ อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ 36130
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักวิชาการศึกษา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ 36130
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2529	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนจตุรัสวิทยาคาร อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
พ.ศ. 2532	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสุนรรีวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2536	อนุปริญญาศิลปศาสตร (อ.ศศ.) สาขา การท่องเที่ยวและการโรงแรม วิทยาลัยราไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2547	ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
พ.ศ. 2556	ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

